

Kadernotitie “Passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugdigen in de Drechtsteden”

Levi is een jongen van 8 jaar en woont met zijn ouders, oudere broer en jongere zus. Levi liet thuis en op het kinderdagverblijf op jonge leeftijd al zien dat hij heel goed kan tellen en categoriseren. Op het kinderdagverblijf zochten ze daarom naar spelletjes en materialen die Levi wat uitdaging gaven. Meestal was Levi heel tevreden en heerlijk aan het spelen, maar wat de ouders en pedagogisch medewerkers opviel was dat Levi buitensporig boos en verdrietig kon worden als er iets niet lukte of als iets niet volgens de (spel)regels verliep.

Bij de overgang naar het basisonderwijs gaven ouders dit aan bij de intake op school. Tijdens de eerste jaren op de basisschool werden de momenten waarop Levi explodeerde in de klas frequenter. Hij vertoonde het zelfde gedrag thuis. Levi's leerkracht, de intern begeleider en ouders zijn met elkaar om tafel gaan zitten om de voortgang op school en zijn gedrag te bespreken en om te zien of ze de oorzaak van het gedrag boven tafel konden krijgen. Gezamenlijk besloten ze de CJG coördinator aan tafel te vragen.

Via het Centrum voor Jeugd en Gezin kwamen ouders in contact met een gedragsdeskundige die zowel thuis als op school het gedrag van Levi kwam observeren en in gesprek ging met zijn ouders, leerkracht en de intern begeleider. De aanleiding daarvoor was enerzijds het vermoeden van meerbegaafdheid, maar anderzijds de moeite die Levi leek te hebben met zaken die niet meteen lukten en zijn explosieve gedrag. Zij kwam tot de volgende slotsom:

Levi heeft een onderwijsbehoefte waarbij hij uitgedaagd wordt boven het gemiddelde niveau van de groep. Daarbij moet hij leren zich in te spannen om zich deze stof eigen te maken (leren leren). Bovendien heeft hij zowel thuis als op school behoefte aan een duidelijke structuur. Het vermoeden is dat er sprake is van een stoornis in het autistische spectrum. Hij heeft moeite met figuurlijk taalgebruik. Daardoor is hij geholpen met een duidelijke concrete opdrachten.

Met ondersteuning van de gedragsdeskundige is door de leerkracht, intern begeleider en ouders een passende aanpak voor Levi gerealiseerd. Hij krijgt in de klas meer uitdaging. De leerkracht wordt door de gedragsdeskundige ondersteund met tips en handvatten om hem te leren leren en zich te leren uiten. Ouders gaan met tips en handvatten thuis aan de slag en krijgen hiervoor kort opvoedingsondersteuning in de vorm van Home Video Interactie Begeleiding. Ouders en school stemmen hun aanpak op elkaar af, zodat Levi ervaart dat school en ouders er beide voor willen staan. In de situatie van Levi is zonder indicatie snel en preventief ondersteuning en hulp ingezet. Verwijzing naar het speciaal onderwijs (met bijkomende zaken zoals leerlingenvervoer) en de inzet van zwaardere zorg is niet nodig geweest. De intern begeleider en ouders hebben regelmatig contact over Levi, over de gezamenlijke aanpak en over de voorbereiding op/ overgang naar het voortgezet onderwijs.

De hierboven beschreven casus is gebaseerd op de recente ervaringen van een gezin in de Drechtsteden (naam en woonplaats zijn fictief). Situaties als die van Levi illustreren de opgave waar onderwijs, gemeenten en zorginstellingen gezamenlijk voor staan. Door vroegtijdige inzet van ondersteuning en hulp is in deze situatie al veel bereikt. In de praktijk wordt echter de verbinding met opvoedingsondersteuning en zwaardere vormen van zorg in de meeste gevallen niet zo gemakkelijk gelegd en loopt het proces vast (zie bijlage 4: casusbeschrijving). In deze kadernotitie leest u hoe we ten gunste van kinderen als Levi de handen in een willen en kunnen slaan in de Drechtsteden om verbeteringen aan te brengen in het proces.

INHOUDSOPGAVE

	pagina
Samenvatting	03 - 05
1. Vooraf	06 - 12
1.1. Inleiding	06 - 07
1.2. Doel van deze notitie	07 - 08
1.3. Regionale aanpak in de Drechtsteden	08 - 10
1.3.1. <u>bestuursopdracht</u>	08
1.3.2. <u>afbakening regio</u>	08 - 09
1.3.3. <u>voorbereidingsplatform</u>	09 - 10
1.3.4. <u>voorlopersaanpak</u>	10
1.3.5. <u>pilots transitie jeugdzorg</u>	10
1.4. Samenwerkingspartners	11
2. Wettelijk kader passend onderwijs en zorg voor jeugdigen	12 - 14
2.1. Inleiding	12
2.2. Wet passend onderwijs	12
2.3. Voorstel nieuwe Jeugdwet	12 - 13
2.4. Jeugd- en onderwijsbeleid	13
2.5. Contouren Participatiewet	14
3. Visie, uitgangspunten en doelstellingen passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugdigen in de Drechtsteden	15 - 19
3.1. Inleiding	15
3.2. Visie	15
3.3. Uitgangspunten	15 - 16
3.4. Doelstellingen	16 - 17
3.5. Verantwoordelijkheden	17 - 19
3.5.1. Wat verwachten we van ouders/verzorgers en jeugdigen?	17
3.5.2. Wat verwachten we van scholen (schoolbesturen)?	17
3.5.3. Wat verwachten we van ketenpartners?	17
3.5.4. Wat verwachten we van professionals?	18
3.5.5. Wat verwachten we van gemeenten?	18
3.5.6. Rolverdeling	18 - 19
4. Vormgeving regionale samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en zorgpartners in de Drechtsteden	20 - 23
4.1. Regionaal bestuurlijk platform: samenwerkingsagenda passend verbinden	20 - 22
4.2. Lokaal, bovenlokaal of regionaal?	23
5. Het proces	24 - 25
5.1. Inleiding	24
5.2. Processtappen	24
5.3. Communicatie	25
5.4. Financiën	25
5.5. Evaluatie	25
BIJLAGE 1: Inhoudelijke thema's waarop samengewerkt kan worden	26
BIJLAGE 2: Overzicht van gebruikte termen	27
BIJLAGE 3: Praktijkvoorbeelden	28 - 29
BIJLAGE 4: Casusbeschrijving M.	30

Samenvatting

Aanleiding

“Met de stelselwijziging Passend onderwijs en de transitie jeugdzorg wordt de verantwoordelijkheid voor hulp aan kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben, belegd bij schoolbesturen en gemeenten. Schoolbesturen krijgen de opdracht en de middelen om elk kind passend onderwijs te bieden. Gemeenten worden verantwoordelijk voor hulp aan jeugdigen en ouders in gezin, wijk en buurt. Beiden krijgen de opdracht om de speelvelden met elkaar te verbinden en de plannen over en weer af te stemmen. Dat ligt voor de hand omdat de achterliggende gedachte dezelfde is, namelijk effectiever, sneller en preventiever ondersteuning bieden aan kinderen en ouders die hulp nodig hebben bij opgroeien, opvoeding en onderwijs.

De spiegelwetgeving met betrekking tot passend onderwijs en de concept Jeugdwet biedt een kader om de ondersteuning van jeugdigen in en buiten scholen integraal aan te pakken, dicht bij hun belangrijkste leefdomenien. In beide wetten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot wederzijdse afstemming tussen schoolbesturen/samenwerkingsverbanden en gemeenten omtrent het ondersteuningsplan enerzijds en het gemeentelijke plan voor de jeugdhulp (visienota en plan van aanpak) anderzijds. Daarmee ontstaat een nieuwe, horizontale bestuurlijke verhouding tussen gemeenten en schoolbesturen en worden zij samen verantwoordelijk voor een sluitend aanbod aan ondersteuning en hulp voor jeugdigen en hun ouders/gezinnen¹.”

Samenwerking in de Drechtsteden: visie en doelstellingen

Samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en gemeenten hebben elkaar nodig. Gezamenlijk kunnen we meer tot stand brengen dan alleen. VO Raad, PO Raad en VNG vullen hierop aan “mits er sprake is van een gezamenlijke visie, mits de rolverdeling helder is, mits er een efficiënte en effectieve overlegstructuur is ingericht en mits men de vinger aan de pols en elkaar aan de afspraken houdt”.

Gemeenten, samenwerkingsverbanden en zorgpartners in de Drechtsteden voelen het nut en de noodzaak (urgentie) om er voor te zorgen dat geen kind buitenboord valt en hebben dit neergelegd in de volgende visie:

“Jeugdigen in de Drechtsteden krijgen kansen zich te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen in de samenleving. Scholen en gemeenten dragen en voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van het welzijn en welbevinden van kinderen en gezinnen. Kern hiervan is wat jeugdigen en gezinnen nodig hebben om een optimaal ontwikkelproces voor jeugdigen mogelijk te maken en een passende plaats in het arbeidsproces te verwerven. Het gaat daarbij om gerichte ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de eigen (pedagogische) kracht van kind, gezin en school”.

Om de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartners in de Drechtsteden tot een succes te maken hanteren we als belangrijkste uitgangspunt “Eén kind, (één gezin), één plan, daar waar passend verbinden noodzakelijk is”. Daarnaast zijn belangrijke uitgangspunten:

- Preventie
- Samenwerking/ verbinding tussen onderwijs, gemeenten en zorginstellingen
- We richten ons op kinderen en jeugdigen van 0 – 23 jaar;
- Handhaven van SBO/SO

Er liggen goede kansen voor een integrale aanpak en ontschotting van onderwijs-, opvoed- en opgroeihulp. Hoofddoel van de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartners in de Drechtsteden:

“Onderwijs en gemeenten stemmen de ondersteuning binnen de scholen en de mogelijkheden van zorg buiten de school voor jeugdigen (0 t/m 23 jaar) optimaal op elkaar af. We komen tegemoet aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften in de ontwikkeling van jeugdigen waardoor zij een zo optimaal mogelijk ontwikkelingsproces doormaken en uiteindelijk een passende plaats in het arbeidsproces verwerven en actief participeren in de samenleving”.

¹ Uit de handreiking van de VO Raad, PO Raad en VNG: “De verbinding van passend onderwijs en zorg voor jeugd”.

De samenwerking en afstemming in de Drechtsteden moet leiden tot:

- a) Preventie
- b) Signalering
- c) integrale (multidisciplinaire) beoordeling/weging
- d) arrangeren (denken in ondersteuning en hulp)
- e) arrangementen

De positieve uitkomsten van de samenwerking moeten zichtbaar worden in maatschappelijke resultaten (onder andere):

- Meer jongeren behalen een startkwalificatie
- Meer jongeren verwerven duurzaam een inkomen uit werk
- Meer jongeren participeren actief in de samenleving
- Minder jeugdmaatregelen
- Minder beroep op residentiële zorg

Van een gezamenlijke missie naar een gezamenlijke agenda

Enerzijds hebben gemeenten en onderwijs (en zorgpartners) duidelijk onderscheiden eigen verantwoordelijkheden. Daarnaast hebben we een gezamenlijk belang en een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor samenhang tussen onderwijsondersteuning in de school en jeugd- en welzijnsvoorzieningen, opvoedings- en opgroeiondersteuning en jeugdhulp buiten de school. Ook ten aanzien van onderwerpen als voor- en vroegschoolse educatie, voortijdig schoolverlaten en de overgang onderwijs – arbeidsmarkt zijn we op elkaar aangewezen. Op deze laatste domeinen wordt in de Drechtsteden al meer of minder intensief samengewerkt.

Er wordt meerwaarde gezien in een regionaal platform waar onderwijs en gemeenten (en andere partners op afroep) de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de plannen rondom zorg voor jeugd besproken kunnen worden. Er is behoefte aan één tafel waar de verbinding tussen passend onderwijs en zorg voor jeugd wordt gelegd en waar de zes gemeenten vertegenwoordigd zijn en zowel de samenwerkingsverbanden van Dordrecht als die van de Drechtsteden aan tafel zitten.

Ondanks de schaalvergroting van de samenwerkingsverbanden is er op dit moment nog geen dekkend onderwijscontinuüm. De VO Raad, PO Raad en VNG geven hierover aan:

- sommige specialistische voorzieningen hebben een dusdanig specifieke doelgroep dat zij enerzijds een groter voedingsgebied kunnen bedienen, maar dat anderzijds ook nodig hebben om de kwaliteit van hun aanbod te kunnen garanderen;
- Hetzelfde geldt voor sommige vormen van jeugdhulp waarvoor regionale afstemming gewenst en nodig is;
- Regionaal moet worden afgestemd welke speciale voorzieningen er nodig zijn, wat de omvang van de populatie is en hoe in de regio de voorzieningen zo goed mogelijk kunnen worden gespreid, zodat er voldoende plaatsen beschikbaar zijn en de bereikbaarheid zo optimaal mogelijk is met behoud van kwaliteit
- Iedere verandering in onderwijsaanbod heeft invloed op leerlingenstromen en daarmee consequenties voor bekostiging van onderwijsondersteuning en leerlingenvervoer
- Samenwerking tussen regulier onderwijs en speciaal onderwijs leidt tot meer maatwerk in de vorm van arrangementen. Ook deze ontwikkelingen hebben invloed op de leerlingenstromen.

De samenwerkingsagenda wordt in belangrijke mate bepaald door de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de consequenties daarvan voor het gemeentelijk beleid en door het beleid van de gemeenten ten aanzien van de Nieuwe Jeugdwet en de effecten daarvan op de plannen van de samenwerkingsverbanden.

In de Wet Passend Onderwijs is de verplichting opgenomen voor samenwerkingsverbanden PO en VO en gemeenten om te komen tot een procedure voor het op overeenstemming gericht overleg. Omdat de samenwerkingsverbanden in de Drechtsteden met meerdere gemeenten zaken moeten doen ligt het voor de hand deze procedure regionaal vast te leggen. Vanuit de Jeugdwet worden gemeenten verplicht overleg te voeren met de samenwerkingsverbanden over de plannen rondom zorg voor jeugd. Gezien de regionale samenwerking in het kader van de transitie jeugdzorg is de wens om dit overleg inclusief de gemeente Dordrecht en de Dordtse samenwerkingsverbanden vorm te geven.

Voorgesteld wordt na vaststelling van de “Kadernotitie passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden” de procedure uit te werken en vast te stellen voor een regionale samenwerkingsagenda.

Voorgesteld wordt in 2013 het OOGO over de concept ondersteuningsplannen met de samenwerkingsverbanden PO en VO met scholen in Alblasterdam, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht regionaal te voeren en het OOGO met de samenwerkingsverbanden PO en VO in Dordrecht nog apart gezien de verschillende fasen waarin de juridische vormgeving van de nieuwe samenwerkingsverbanden en de totstandkoming van de concept ondersteuningsplannen zich bevinden.

Ook voor het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) heeft de Wet Passend Onderwijs gevolgen. De wet kent voor het MBO geen verplichting om op overeenstemming gericht overleg te voeren met gemeenten. De MBO Raad geeft aan dat zij weinig verschuivingen verwachten binnen de opleidingen van niveau 2,3 en 4. Op niveau 1 is mogelijk wel een toename te verwachten van instroom van leerlingen zonder diploma uit het voortgezet onderwijs. In eerste instantie is de focus daarom vooral gelegd op het primair en voortgezet onderwijs in de Drechtsteden. Het MBO wordt nu bij de verdere ontwikkelingen en het voorbereidingsplatform betrokken zodat er goede afstemming in het kader van de transitie jeugdzorg kan plaatsvinden.

Inhoudelijke verbinding passend onderwijs en zorg voor jeugd

Onderwijs en gemeenten moeten samen en in samenhang passend onderwijs en passende opvoed- en opgroei-ondersteuning bieden voor het kind en het gezin. In de Drechtsteden proberen we daarom op kleine schaal uit hoe expertise uit de geïndiceerde zorg (JGZ, GGZ) eerder kan worden ingezet zonder dat daar indicaties voor nodig zijn. We kijken in praktijk hoe door preventieve inzet van jeugdzorg in ondersteuningsteams of bovenschoolse zorgteams de inzet van zwaardere zorg kan worden voorkomen. Ook willen we – gebruikmakend van het transitiebudget voor jeugdzorg - aan de slag met nieuwe/innovatieve ideeën die tot minder jeugdmaatregelen en minder beroep op residentiële moeten leiden. De ervaringen die hiermee worden opgedaan leveren input voor het ontwerp voor de regio in het kader van zorg voor jeugd.

1) Vooraf

1.1 Inleiding

Kinderen en jongeren (verder jeugdigen) hebben recht op zowel een veilige, evenwichtige en stimulerende opvoeding als op passend onderwijs. Gezin en onderwijs hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van jeugdigen en hebben recht op ondersteuning en zorg waar dat nodig is. Door goed samen te werken kunnen onderwijs en (jeugd) zorg jeugdigen ondersteunen bij het opgroeien, ouders ondersteunen bij het opvoeden en jeugdigen zo passend mogelijk onderwijs bieden. Op dit moment zijn de knelpunten in de zorg voor jeugd en de onderwijsondersteuning vergelijkbaar. Voor een deel betreft het dezelfde jeugdigen (en gezinnen). Het Referentiekader passend onderwijs brengt dit scherp in beeld²

“Al lange tijd is er in ons land een discussie gaande over zorg voor leerlingen. De laatste jaren zijn als gevolg van de toenemende verwijzing naar het (voortgezet) speciaal onderwijs en de leerlinggebonden financiering (lgf) bovendien de betaalbaarheid en beheersbaarheid van het stelsel voor extra onderwijsondersteuning ter discussie komen te staan. De minister benoemt de volgende knelpunten: te veel druk op de duurste voorzieningen, beperkte keuzevrijheid van ouders, kinderen vallen tussen wal en schip, complexiteit en bureaucratie in het systeem, ondersteuning op scholen is onvoldoende afgestemd op het brede (jeugd)zorgdomein en tot slot is de kwaliteit van het onderwijs en de toerusting van leerkrachten onvoldoende.

Ook het functioneren van de jeugdzorg staat al langere tijd ter discussie. De tekortkomingen van de huidige inrichting zijn kort samen te vatten als: we zien problemen te laat, we handelen niet snel genoeg, het speelveld is te vol en als gevolg daarvan hebben we te maken met veel afstemmings- en aansluitingsproblemen. Zorgwekkend is de constatering dat Nederland enerzijds het hoogste welbevinden onder de ‘doorsnee’ jeugd heeft, maar anderzijds een explosieve groei kent van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van een vorm van zorg. De commissie Toekomstverkenning jeugdzorg (2010) geeft als mogelijke verklaringen een lagere acceptatie van afwijkend gedrag, toename van multi-problematiek, onvoldoende effectieve preventie en een trend van medicalisering.

De knelpunten in de jeugdzorg en de onderwijsondersteuning zijn vergelijkbaar. Voor een deel betreft het ook dezelfde kinderen en gezinnen. Voor beide sectoren is een beweging ‘naar de voorkant’ gewenst: zorg en ondersteuning zoveel mogelijk in de directe leefomgeving van jeugdigen en ouders organiseren, versterking van hun eigen kracht en ondersteuning van beroepsopvoeders, zoals leerkrachten. Streven is om met passend onderwijs de preventieve aanpak in het reguliere onderwijs verder te versterken en alle kinderen en jongeren het onderwijs te laten volgen dat bij hen past. Met de decentralisatie van de jeugdzorg krijgen gemeenten de taak een samenhangende zorgstructuur te realiseren die goed aansluit op basisvoorzieningen waar jeugdigen en ouders gebruik van maken. Daartoe behoort in elk geval het onderwijs. Ook de decentralisatie van de begeleidingsfunctie in de AWBZ, de veranderingen in het persoonsgebonden budget en het verlagen van de IQ grens in de jeugdzorg hebben gevolgen voor de organisatie van de zorg. Afstemming van de verschillende verandertrajecten op het terrein van jeugd en onderwijs is daarom van belang.

Hoewel kinderen zich over het algemeen langs dezelfde lijnen ontwikkelen, heeft een deel van hen specifieke ondersteunings- en onderwijsbehoeften. Voor de ondersteuning binnen het onderwijs ontvangen de samenwerkende scholen middelen. Het budget voor ondersteuning van en in gezinnen gaat op termijn volledig naar gemeenten.

Binnen het rijksbeleid wordt zowel op het gebied van zorg voor jeugd als voor onderwijs een nieuwe koers gevaren. Een van de belangrijkste uitgangspunten is de optimale afstemming van alle hulp en ondersteuning die aan jeugdigen (en het gezin) geboden wordt. Het wetsvoorstel passend onderwijs is in oktober 2012 aangenomen door de Eerste Kamer. De nieuwe Jeugdwet is nog in ontwikkeling en zal in 2015 stapsgewijs worden ingevoerd.

Zowel de Wet passend onderwijs als de decentralisatie van de zorg voor jeugd maken het voor gemeenten en onderwijs noodzakelijk om goed af te stemmen en samen te werken waar het gaat om de ondersteuningsbehoefte van kinderen, gezinnen en leerkrachten.

² Het volledige Referentiekader is te lezen op de website van onder andere de PO RAAD:

http://www.poraad.nl/sites/www.poraad.nl/files/book/bestand/referentiekader_pao.eindversie.21-02-2012.pdf²

Het nut en de noodzaak om goede afspraken te maken en af te stemmen wordt in de Drechtsteden onderschreven door gemeenten, samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs en zorgpartners. We anticiperen dan ook gezamenlijk op de invoering van de nieuwe Jeugdwet. Het nu voorliggende plan van aanpak is het eerste resultaat van een gezamenlijke zoektocht naar hoe we door integraal naar de ondersteuning aan kinderen, gezinnen en leerkrachten te kijken kinderen en jongeren de ondersteuning kunnen bieden die zij nodig hebben om hun talenten te ontwikkelen en benutten en te komen tot een passend onderwijs –zorgaanbod voor ieder kind. Met deze aanpak willen we nadrukkelijk bijdragen aan het ontwerp voor de regio in het kader van zorg voor jeugd dat in 2013 zal worden uitgewerkt.

In dit eerste hoofdstuk wordt stilgestaan bij de aanleiding voor inhoudelijke samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en zorginstellingen en de regionale aanpak in de Drechtsteden.

In hoofdstuk twee wordt het kader geschetst waarbinnen we in de Drechtsteden tussen gemeenten, onderwijs en zorginstellingen afspraken willen maken over het “passend verbinden van onderwijs en zorg” en welke uitgangspunten we daarvoor gezamenlijk hanteren. Vervolgens wordt uiteengezet wie welke rol heeft in het passend verbinden en wie waarin leidend is.

In hoofdstuk drie volgt het plan van aanpak voor 2013 en verder. Hierin wordt beschreven welke stappen we in de Drechtsteden willen zetten om tot een passende verbinding van onderwijs en zorg voor jeugd te komen. De notitie wordt afgesloten met een beschrijving van inhoudelijke thema’s waarop samengewerkt kan worden, een overzicht van gebruikte termen, een aantal praktijkvoorbeelden en een casusbeschrijving (bijlage 1 tot en met 4).

1.2 Doel van deze notitie

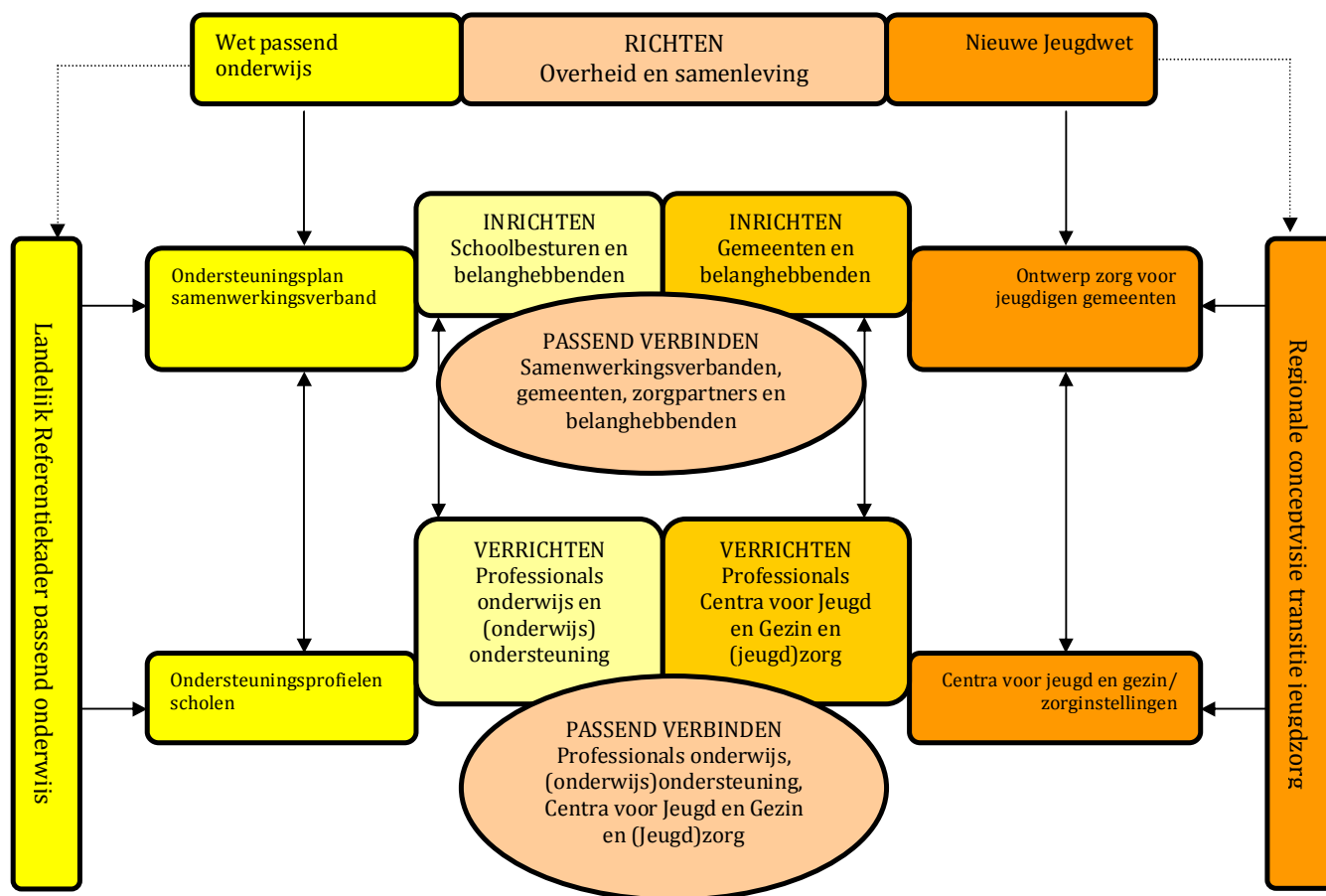
De kadernotitie “Passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden” is geschreven door en voor (vertegenwoordigers van) de Drechtsteden gemeenten, samenwerkingsverbanden passend onderwijs en zorginstellingen in de Drechtsteden met als doel om uitdrukking te geven aan de urgentie en meerwaarde die bij de partners gevoeld wordt om ten gunste van kinderen in onze regio af te stemmen en samen te werken:

We willen dat jeugdigen kansen krijgen zich te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen in de samenleving.

Daarnaast biedt de notitie het kader waarbinnen de partners samen verder werken aan passende verbinding tussen onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden. Het “stroomschema passend verbinden” op de volgende pagina geeft weer hoe wij in de Drechtsteden de relatie zien tussen:

- de Wet passend onderwijs, de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden, de schoolprofielen en verantwoordelijken/betrokkenen.
- De (concept) nieuwe Jeugdwet, de ontwerpen voor zorg voor jeugd (in dit geval onder andere voor de Drechtsteden), de Centra voor Jeugd en Gezin en verantwoordelijken/betrokkenen.
- De samenhang tussen de Wet passend onderwijs en de nieuwe Jeugdwet en de niveaus waarop gewerkt wordt aan passende verbinding tussen onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden.

Schema 1) Stroomschema passend verbinden in de Drechtsteden

1.3 Regionale aanpak in de Drechtsteden

1.3.1 Bestuursopdracht

In de Drechtsteden is in september/oktober 2011 ambtelijk een korte verkenning uitgevoerd naar Passend onderwijs en eventuele veranderingen die dit voor gemeenten met zich meebrengt in de samenwerking met het onderwijs. Dit heeft geresulteerd in de bestuursopdracht “Regionale opgave passend onderwijs” die eind december 2011 door het Drechtstedenbestuur is vastgesteld met een tweeledig doel:

- 1) de zes Drechtsteden gemeenten informeren over het Wetsvoorstel passend onderwijs en de gemeentelijke rol daarin
- 2) legitimering om ambtelijke capaciteit in te zetten om een regionaal plan van aanpak op te stellen ten aanzien van het passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden.

1.3.2 Afbakening regio

De Wet passend onderwijs brengt een nieuwe regio-indeling met zich mee voor de samenwerkende scholen (verder: samenwerkingsverbanden). Deze regio's zijn geografisch afgebakend. Uitgangspunten bij deze regio-indeling waren:

- De voorkeuren van de besturen in de regio
- Geografische afbakening langs gemeentegrenzen
- Leerlingenstromen (van primair naar voortgezet onderwijs en naar (voortgezet) speciaal onderwijs)
- Het aantal leerlingen in een samenwerkingsverband
- Zoveel mogelijk gelijke indeling voor het primair en voortgezet onderwijs
- Afstemming met (jeugd) zorg en arbeidsmarktbeleid.

De geografische grenzen van de samenwerkingsverbanden vallen samen met de gemeentegrenzen van de Drechtsteden. Op basis van de nieuwe regio-indeling hebben we in de Drechtsteden te maken met de volgende samenwerkingsverbanden:

- a) samenwerkingsverband primair onderwijs 28.09 (Alblasserdam, HI Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht)
- b) samenwerkingsverband voortgezet onderwijs 28.13 (Alblasserdam, HI Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht)
- c) samenwerkingsverband primair onderwijs 28.10 (Dordrecht)
- d) samenwerkingsverband voortgezet onderwijs 28.04 (Dordrecht)

Daarnaast bevinden zich in de Drechtsteden diverse reformatorische scholen die vallen onder de twee landelijke reformatorische samenwerkingsverbanden voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs:

- a) landelijk samenwerkingsverband primair onderwijs PO 0001 (scholen in Alblasserdam, Dordrecht (2), H.I.Ambacht (3), Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht)
- b) landelijk samenwerkingsverband voortgezet onderwijs VO 0001 (school in Dordrecht)

In de Drechtsteden wordt tussen gemeenten op de domeinen jeugd en onderwijs op onderdelen al intensief samengewerkt. Op basis hiervan is gekozen voor een regionale aanpak die gericht is op de gemeenten en samenwerkingsverbanden binnen de Drechtsteden. In de volgende hoofdstukken komen de verschillende niveaus van samenwerking terug. Sommige zaken verdienen lokale invulling, Drechtstedelijke afspraken of zelfs afspraken op Zuid- Holland Zuid niveau (Drechtsteden, Alblasserwaard – Vijfherenlanden en Hoeksche Waard) omdat ook de transitie jeugdzorg wordt op dat niveau wordt opgepakt.

Ook voor het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) heeft de Wet Passend Onderwijs gevolgen. De wet kent voor het MBO geen verplichting om op overeenstemming gericht overleg te voeren met gemeenten. De MBO Raad geeft aan dat zij weinig verschuivingen verwachten binnen de opleidingen van niveau 2,3 en 4. Op niveau 1 is mogelijk wel een toename te verwachten van instroom van leerlingen zonder diploma uit het voortgezet onderwijs. In eerste instantie is de focus daarom vooral gelegd op het primair en voortgezet onderwijs in de Drechtsteden. Het MBO wordt nu bij de verdere ontwikkelingen en het voorbereidingsplatform betrokken zodat er goede afstemming in het kader van de transitie jeugdzorg kan plaatsvinden

1.3.3 Voorbereidingsplatform

Na de vaststelling van de bestuursopdracht “Regionale opgave passend onderwijs” is de “regionaal projectleider aansluiting passend onderwijs en zorg voor jeugd” aan de slag gegaan. Samen met de regionaal portefeuillehouders jeugd en onderwijs is de projectleider in gesprek gegaan met de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden (van de genoemde samenwerkingsverbanden in paragraaf 1.3.2.) en een vertegenwoordiger van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Doel hiervan was om verder te verkennen waar gemeenten en onderwijs elkaar raken en van gedachten te wisselen over de wijze waarop we als onderwijs en gemeenten zorg en ondersteuning voor jeugdigen in de Drechtsteden op elkaar kunnen laten aansluiten. Uit deze gesprekken zijn diverse ideeën naar voren gekomen over onder andere het verplichte overleg dat gevoerd moet gaan worden over de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de gemeentelijke plannen rondom zorg voor jeugd.

Ook is van gedachten gewisseld over hoe de expertise die onze regio rijk is aanvullend op elkaar en eerder dan nu het geval is kan worden ingezet geredeneerd vanuit de ondersteuningsbehoefte van jeugdigen en gezinnen enerzijds en professionals anderzijds. Denk hierbij aan de expertise van bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg, TriviumLindenhof, Yulius, Horizon, Eleos, orthopedagogen, ambulante begeleiders (Yulius, SPON, Auris), (school)maatschappelijk werkers.

Vertegenwoordigers van een aantal zorgaanbieders zijn vervolgens aangesloten bij het verkennend overleg tussen gemeenten en onderwijs. Het betreft:

- Een vertegenwoordiger van de Dienst Gezondheid en Jeugd
- Een vertegenwoordiger van TriviumLindenhof
- Een vertegenwoordiger van Bureau Jeugdzorg
- Een vertegenwoordiger van Yulius
- Een vertegenwoordiger van SPON
- Een vertegenwoordiger van Eleos

Inmiddels heeft het overleg de titel “voorbereidingsplatform passend verbinden” meegekregen. De projectleiders die zich bezig houden met de doorontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin en de Transitie Jeugdzorg in de Drechtsteden zijn bij het voorbereidingsplatform aangehaakt om input te leveren en te vragen. Voor het vervolgproces is het van belang dit voorbereidingsplatform in de bovengenoemde samenstelling te formaliseren en een duidelijke opdracht mee te geven.

In het voorbereidingsplatform buigt men zich vervolgens over voorstellen ten aanzien van de inhoudelijke verbinding tussen passend onderwijs en zorg voor jeugdigen in de praktijk (inclusief verbinding met provinciale pilots in het kader van zorg voor jeugd) die aanvullend zijn op de al lopende initiatieven. Met de vaststelling van deze kadernotitie wordt tevens de opdracht voor het voorbereidingsplatform vastgesteld:

Kom binnen de kaders zoals beschreven in deze notitie met voorstellen ten aanzien van de inhoudelijke verbinding tussen onderwijs en zorg voor jeugdigen in de Drechtsteden. Zoek daarbij verbinding met al lopende initiatieven en de provinciale pilots in het kader van de decentralisatie van de zorg voor jeugdigen.

De uitwerking hiervan vindt plaats in de periode januari tot en met december 2013. Op basis van positieve praktijkervaringen kunnen werkwijzen en afspraken met ieders instemming in de regio worden uitgerold. Het is daarom van belang eind 2013 de eerste balans op te maken van de verschillende praktijkvoorbeelden en pilots en te bezien bij welke daarvan een regionale uitrol meerwaarde biedt voor jeugdigen in onze regio. Ondersteuning wordt geboden door de accounthouder passend onderwijs en zorg voor jeugd vanuit het ministerie van OCW en VWS.

1.3.4 Voorlopersaanpak

Om te leren op welke wijze onderwijs en gemeenten maximale synergie kunnen bereiken voor jeugdigen in hun gemeente en/of regio en te bevorderen dat gemeenten en schoolbesturen intensiever met elkaar op gaan trekken zijn de ministeries van OCW en VWS gestart met een gezamenlijke aanpak “voorlopers onderwijs en zorg voor jeugd verbonden”. Voorlopers ontvangen informatie en begeleiding vanuit de ministeries. Een aantal brede thema's staat hierin centraal:

- Ondersteuning en herstel van ‘het gewone leven’
- Integrale zorgtoewijzing en de organisatie daarvan
- Vernieuwende arrangementen van onderwijs en zorg
- Een soepele overgang van school naar werk

Ook zaken als de consequenties van passend onderwijs voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer en de vorming van bestuurlijke samenwerking tussen schoolbesturen en gemeenten krijgen hierbij aandacht. In januari 2012 hebben onderwijs en gemeenten in de Drechtsteden gezamenlijk een beknopt projectplan ingediend bij de ministeries om als voorloperregio aan de slag te gaan.

Het resultaat daarvan is dat we in de Drechtsteden als voorloper aan de slag zijn met de focus voornamelijk op enerzijds de inhoudelijke verbinding tussen passend onderwijs en zorg (naar voren brengen van expertise uit de GGZ en zorg voor jeugd) en de vorming van bestuurlijke samenwerking. In het voorbereidingsplatform wordt op aanvraag ondersteuning geboden door het ministerie van OCW en door middel van bijeenkomsten en nieuwsbrieven ontvangt onze regio informatie over praktische voorbeelden uit andere regio's, wetgeving etc.

Door actief als voorloper aan de slag te gaan hopen de partners in de Drechtsteden input te kunnen leveren voor de implementatie van de nieuwe Jeugdwet, de ontwerpen voor de regio Zuid- Holland Zuid en de implementatie van passende verbindingen/integrale arrangementen in de Drechtsteden.

1.3.5 Pilots transitie jeugdzorg

In het kader van de transitie jeugdzorg starten/lopen in 2013 diverse pilots, gefinancierd door de provincie. Het betreft enerzijds pilots gericht op de inzet van zorg dichterbij jeugdigen en gezinnen (bijvoorbeeld jeugdzorg op basis van verwijzing). Hierbij wordt gekeken naar de inzet van (preventieve) jeugdzorg in en om het onderwijs met zo min mogelijk administratieve lasten en met als doel om verwijzing naar zwaardere vormen van zorg te voorkomen. Anderzijds betreft het pilots gericht op methodiek/ de wijze van hulpverlening en doorverwijzing (bijvoorbeeld de pilots Frontlinesturing en Volg). Hier wordt onder andere gekeken naar de inzet van generalisten en triage/methodiek,

1.4 Samenwerkingspartners

De kadernotitie “Passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden” is tot stand gekomen in samenwerking met:

- Bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigers van de zes Drechtsteden gemeenten: Alblasterdam, Dordrecht, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
- Bestuurlijk en operationeel vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs in de zes Drechtsteden
- Vertegenwoordigers van de zorgaanbieders in de Drechtsteden: Yulius, Trivium, Bureau Jeugdzorg
- Vertegenwoordigers van de Dienst Gezondheid en Jeugd (GGD en Leerplicht Voortijdig Schoolverlaten)

2) Wettelijk kader passend onderwijs en zorg voor jeugdigen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het wettelijk kader geschetst waarbinnen onderwijs, gemeenten en zorginstellingen in de Drechtsteden afspraken willen maken over het “passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugdigen. Eerst wordt stilgestaan bij de Wet passend onderwijs. Vervolgens worden de hoofdlijnen van de nieuwe Jeugdwet beschreven en tot slot worden de huidige gemeentelijke taken in het kader van het brede jeugdbeleid uiteengezet.

2.2 Wet passend onderwijs

Begin oktober 2012 is het Wetsvoorstel passend onderwijs aangenomen door de Eerste Kamer. Scholen hebben nu twee jaar de tijd om zich voor te bereiden op de invoering van de volledige zorgplicht per 1 augustus 2014. De samenwerkende schoolbesturen zijn per die datum verantwoordelijk voor het realiseren van een passende onderwijsplek (waar een jeugdige het meest tot zijn recht komt) voor alle jeugdigen die woonachtig zijn binnen de grenzen van de samenwerkingsverbanden. De samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en schoolteams hebben gezamenlijk (maar ieder vanuit hun eigen rol) de verantwoordelijkheid om aan die zorgplicht te kunnen voldoen. Belangrijke uitgangspunten bij de invoering van passend onderwijs zijn uitgewerkt in het Referentiekader passend onderwijs³ (opgesteld door de PO Raad, VO Raad, AOC Raad en MBO Raad):

1. Van curatieve naar preventieve onderwijsondersteuning:
De leerling ontvangt zoveel mogelijk ondersteuning binnen de eigen basisschool. Dit vraagt verbetering van de basisondersteuning en waar mogelijk verbreding/ophoging van die basis. Naarmate de kwaliteit van de basisondersteuning hoger is, kunnen meer leerlingen thuisblijven (in de eigen wijk of buurt) onderwijs volgen.
2. Van indiceren naar arrangeren
Binnen het nieuwe stelsel staat centraal “wat heeft dit kind in deze situatie nodig, hoe gaan we dat organiseren en arrangeren, wie hebben we daarvoor nodig en hoeveel kost het?” Dit vereist een flexibele inzet van expertise en voorzieningen die nu deel uitmaken van bijvoorbeeld speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voorzieningen voor jeugdzorg en opvoedondersteuning.
3. Van sectoraal naar integraal en intersectoraal denken
Preventieve ondersteuning beperkt zich niet tot de school. Opvoed- en opgroei-ondersteuning moet integraal onderdeel zijn van het totale zorg- en ondersteuningssysteem rond de school en het gezin. Intersectoraal werken bevordert een goede begeleiding van kwetsbare kinderen in de overgang tussen onderwijssectoren (vve-po-vo-mbo). Schoolbesturen maken afspraken hoe zij een effectieve overgang van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bevorderen. De continuïteit in de onderwijsloopbaan moet daarbij worden geborgd.
4. Wettelijke borging samenwerking
Het samenwerkingsverband voert met gemeenten op overeenstemming gericht overleg over het regionaal onderwijsondersteuningsplan. Zowel schoolbesturen als gemeenten hebben belang bij een goede afstemming van onderwijs en jeugdzorg. De decentralisatie van de jeugdzorg zal de regierol van de gemeente op het jeugddomein verstevigen. Vanuit deze rol is nauwe samenwerking met schoolbesturen een vereiste. Een lokale Educatieve Agenda of Regionale Educatieve agenda bieden hiervoor een kader.

2.3 Voorstel nieuwe Jeugdwet

Waar de Wet passend onderwijs door de eerste kamer is aangenomen, is de nieuwe Jeugdwet nog in ontwikkeling. Zowel in het wetsvoorstel als in het regeerakkoord van Kabinet Rutte 2 wordt uitgegaan van de overheveling van bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor de uitvoering van alle vormen van jeugdzorg naar gemeenten. Het regeerakkoord van Kabinet Rutte 2 zegt hierover het volgende:

³ Het volledige Referentiekader is te lezen op de website van onder andere de PO RAAD:

http://www.poraad.nl/sites/www.poraad.nl/files/book/bestand/referentiekader_pao.eindversie.21-02-2012.pdf

"De jeugdzorg wordt in 2015 gedecentraliseerd naar gemeenten. De decentralisatie omvat alle onderdelen: de jeugdzorg die nu een verantwoordelijkheid is van de provincie, de gesloten jeugdzorg onder regie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, de jeugd-GGZ die onder de ZVW valt, de zorg voor lichtverstandelijk gehandicapten jongeren op basis van de AWBZ en de jeugdbescherming en jeugdreclassering van Veiligheid en Justitie. Deze decentralisatie wordt gecoördineerd op het ministerie van VWS.

- *"Eén gezin, één plan, één regisseur" is het uitgangspunt bij de decentralisaties in het sociale domein: bij de wet werken naar vermogen, de algemene wet bijzondere ziektekosten, de wet maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulpverlening. Dit vergt ook één budget en één verantwoordelijke van overheidszijde. Er komt een einde aan de praktijk waarbij vele hulpverleners langs elkaar heen werken bij de ondersteuning van één gezin.*
- *Consultatiebureaus worden verplicht kinderen voor wie taalachterstand dreigt, door te verwijzen naar vroeg- en voorschoolse educatie. Sluitende samenwerking tussen gemeenten en scholen moet waarborgen dat achterstanden spoedig mogelijk en in ieder geval voor het eind van de basisschoolperiode zijn weggewerkt.*
- *Om de effecten van Jeugdzorg te kunnen beoordelen worden prestatiegegevens aangeleverd en openbaar.*
- *De decentralisatie moet ertoe bijdragen dat de eigen kracht, het sociale netwerk en de voorzieningen in een gemeente beter worden benut. Het accent zal steeds liggen op participatie in de samenleving.*
- *We versnellen de professionalisering van de jeugdzorg, inclusief opleidingseisen, beroepscode en tuchtrecht.*
- *De nieuwe Jeugdwet waarborgt de gemeentelijke beleidsvrijheid. Elementaire kwaliteitswaarborgen voor cliënten blijven wettelijk verankerd."*

Het doel hiervan is dat jeugdigen in staat worden gesteld zo goed mogelijk te participeren in de samenleving. De decentralisaties moeten gemeenten nog beter in staat stellen samenhang aan te brengen tussen de domeinen waarvoor ze al verantwoordelijk zijn. Zo kan efficiëntere en effectievere ketensamenwerking tot stand komen. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:

- 1) Een beroep doen op de eigen kracht van de burgers;
- 2) Het inzetten van het sociale netwerk
- 3) Zo veel mogelijk vraaggericht werken

2.4 Jeugd- en onderwijsbeleid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor jeugdbeleid in brede zin. In veel gevallen werken gemeenten en onderwijs al samen aan het beleid en de uitvoering daarvan. Denk hierbij onder andere aan:

- Leerplicht en voortijdig schoolverlaten
- Leerlingenvervoer
- Onderwijshuisvesting
- Harmonisatie van voorschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk)
- Centra voor jeugd en gezin
- Veiligheid rond de school
- Opvang van minderjarige asielzoekers en nieuwkomers

Ondanks het feit dat het jeugdbeleid van gemeenten in sterke mate wordt bepaald door de aandacht die uitgaat naar de zorg voor jeugdigen, blijven veel gemeenten actief en creatief aan de slag met positief jeugdbeleid. Gemeenten zijn nu al verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de leerplicht, de RMC-functie, de jeugdgezondheidszorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze verantwoordelijkheid wordt verder verbreed met de op handen zijnde decentralisaties.

In veel regio's is al langer sprake van een goede samenwerkingsrelatie tussen gemeenten en schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs in het kader van het brede jeugd- en onderwijsbeleid. Ook de gemeenten en schoolbesturen in de Drechtsteden vinden elkaar in het wettelijk Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) over een gelimiteerd aantal onderwerpen (op basis van art. 167 en 167a WPO en art. 118a WVO).

Met uitzondering van Dordrecht kennen de Drechtsteden gemeenten daarnaast ook een (structurele) Lokale Educatieve Agenda of is deze geïntegreerd in het OOGO. Hier wordt inhoudelijk op meer dan de wettelijk verplichte onderwerpen overleg gevoerd vanuit een gezamenlijke wens van gemeenten en onderwijs om samen te werken.

2.5 Contouren Participatiewet

Het kabinet wil dat alle mensen, jong en oud, in Nederland geboren of van ver komend, mensen met of zonder beperking, als volwaardige burgers mee kunnen doen aan onze samenleving. Bij voorkeur via een reguliere baan, maar als dat (nog) een brug te ver is, door op een ander manier te participeren in de samenleving. Meedoen is belangrijk. Op dit moment is de regelgeving nog versnipperd. Met de invoering van één regeling via de Participatiewet wil het kabinet mensen die nu nog aan de kant staan meer kansen bieden". De participatiewet moet een belangrijke bijdrage gaan leveren aan samenhangende en integrale benadering van het sociale domein. Hierin is de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt van belang.

De belemmering om te participeren van mensen die zich melden bij een gemeentelijk loket kan veel verschillende oorzaken hebben. Het kabinet wil gemeenten de vrijheid geven om te bepalen welke ondersteuning mensen nodig hebben. Dit kan gaan om hulp bij het vinden van werk, de inzet van een re-integratie-instrument, het bieden van een beschutte werkplek of ondersteuning uit andere domeinen, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of de Jeugdwet, als dat voor die persoon het beste is. Van belang is dat mensen bij gemeenten, die dicht bij de burger staan, terecht kunnen en dat daarbij een integrale aanpak wordt gevolgd: één gezin, één plan'.⁴

Een van de belangrijke aandachtspunten hierbij in relatie tot passend onderwijs en de Nieuwe Jeugdwet is dat sommige jongeren niet meer in het onderwijssysteem terecht kunnen en dat er afspraken gemaakt kunnen worden tussen Regionale Opleidings Centra en gemeenten om deze jongeren toch een startkwalificatie te laten behalen.

⁴ Uit de kamerbrief "contouren Participatiewet" van 21 december 2012.

3) Visie, uitgangspunten en doelstellingen passend verbinden

3.1 Inleiding

Gemeenten, samenwerkingsverbanden en zorgpartners in de Drechtsteden voelen het nut en de noodzaak (urgentie) om er voor te zorgen dat geen kind buitenboord valt. We wensen een einde te maken aan de praktijk waarbij verschillende professionals langs elkaar heen werken bij de ondersteuning van een jeugdige en zijn gezin. We vinden het daarom van belang om goede afstemming te zoeken tussen de ondersteuning waarvoor het onderwijs verantwoordelijk is en de zorgtaken waarvoor de gemeenten nu verantwoordelijk zijn en in de toekomst verantwoordelijk voor worden. In dit hoofdstuk worden de visie, uitgangspunten en doelstellingen met betrekking tot het passend verbinden in de Drechtsteden uiteengezet.

3.2 Visie

De Wet passend onderwijs en de nieuwe jeugdwet kennen veel dezelfde uitgangspunten. Samen met de gezamenlijke ideeën in de Drechtsteden leiden deze uitgangspunten tot de volgende visie:

Jeugdigen in de Drechtsteden krijgen kansen zich te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen in de samenleving. Scholen en gemeenten dragen en voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van het welzijn en welbevinden van kinderen en gezinnen. Kern hiervan is wat jeugdigen en gezinnen nodig hebben om een optimaal ontwikkelproces voor jeugdigen mogelijk te maken en een passende plaats in het arbeidsproces te verwerven. Het gaat daarbij om gerichte ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de eigen (pedagogische) kracht van gezin en school.

Scholen en Centra voor Jeugd en Gezin zijn belangrijke scharnierpunten: vindplaatsen voor ondersteuningsbehoeften van school en/of gezin op ondermeer onderwijskundig en opvoedkundig gebied. Adequaat inspringen op ondersteuningsvragen vraagt om het positioneren van scholen en centra voor jeugd en gezin als scharnierpunten naar onderwijsondersteuning (binnen de school) en zorgondersteuning (binnen en buiten de school). Regievoering voor onderwijsgerelateerde ondersteuningsvragen ligt bij de scholen in gezamenlijkheid met de samenwerkingsverbanden. Het onderwijs gebruikt daarvoor haar ondersteuningsstructuur (één zorg route) en maakt gebruik van de expertise van zorgpartners indien nodig.

In principe geldt dat de extra (onderwijs)ondersteuning thuis- en schoolnabij wordt geboden. Het kan voorkomen dat leerlingen vanwege hun specifieke ondersteuningsbehoefte zijn aangewezen op een andere school met een passend profiel binnen het samenwerkingsverband.

Regievoering voor ondersteuningsvragen die niet louter onderwijs gerelateerd zijn en de zorgstructuur van het onderwijs overstijgen ligt bij de gemeenten. De Centra voor Jeugd en gezin vervullen daarin een belangrijke rol. De gemeente heeft in samenwerking met het onderwijs de regievoering bij ondersteuningsvragen die het niveau van het onderwijs overstijgen.

Via de Centra voor Jeugd en gezin wordt bij meervoudige problemen in een gezin de zorgcoördinatie via de 1 Gezin, 1 Plan principe ingezet. Na de decentralisatie van zorg voor jeugdigen zal het Centrum voor Jeugd en Gezin⁵ als front-Office gaan dienen voor alle vormen van jeugdzorg.

3.3 Uitgangspunten

Om de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartners in de Drechtsteden tot een succes te maken hanteren we als belangrijkste uitgangspunt:

Eén kind (één gezin), één plan, daar waar passend verbinden noodzakelijk is.

Daarnaast zijn belangrijke uitgangspunten:

- Preventie
- Samenwerking/ verbinding tussen onderwijs, gemeenten en zorgpartners
- We richten ons op kinderen en jeugdigen van 0 – 23 jaar
- SBO en SO blijven gehandhaafd

⁵ Er moet een toegangspoort komen naar zorg voor jeugdigen. Nu wordt nog gesproken over het Centrum voor Jeugd en Gezin als front-Office waar dit in de toekomst wellicht een andere benaming krijgt.

Het gaat hierbij vooral om de vraag “wat willen we”. Het vervolgproces (zie hoofdstuk 5) van deze regionale aanpak zal vooral gericht zijn op “hoe” we hieraan in praktijk invulling willen geven. Het gaat dan bijvoorbeeld om de verbinding tussen het CJG en de ondersteuningsteams op scholen, om de brede inzet van expertise vanuit het onderwijs (orthopedagogen, ambulante begeleiders, schoolmaatschappelijk werkers) en de zorg (JGZ medewerkers, GGZ medewerkers).

Passend verbinden is vooral noodzakelijk bij de volgende problematiek van kinderen/jeugdigen (en/of in sommige gevallen hun ouders)⁶:

- Het hebben van een lichamelijke en/of zintuiglijke handicap.
- Het hebben van een langdurige (somatische) aandoening.
- Het hebben van een (licht) verstandelijke handicap.
- Het hebben van een psychiatrische aandoening.
- Het vertonen van gedragsproblemen. Dit kunnen op zichzelf staande problemen zijn, maar ze kunnen ook worden veroorzaakt door de directe omgeving van het kind ofwel de opvoedsituatie. Daarnaast kunnen de gedragsproblemen het gevolg zijn van een van de eerder genoemde problemen.
- Handelingsverlegenheid van ouders/opvoeders.
- Het hebben van leerproblemen als gevolg van één of meer van de voorgaande problemen.

Het beeld van deze problemen is divers, maar het uit zich meestal in gedrags- en/of leerproblemen. Vaak doet zich een combinatie van deze problemen voor.

3.4 Doelstellingen

Het hoofddoel van de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartners in de Drechtsteden is als volgt te formuleren:

“Onderwijs en gemeenten stemmen de ondersteuning binnen de scholen en de mogelijkheden van zorg buiten de school voor jeugdigen (0 t/m 23 jaar) optimaal op elkaar af. We komen tegemoet aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften in de ontwikkeling van jeugdigen waardoor zij een zo optimaal mogelijk ontwikkelingsproces doormaken en uiteindelijk een passende plaats in het arbeidsproces verwerven en actief participeren in de samenleving”.

Achterliggende kernwoorden bij deze doelstelling zijn: thuis- en gezinsnabij en uitgaan van ontwikkelingsbehoeften. De samenwerking en afstemming tussen onderwijs, gemeenten en zorgpartners moet leiden tot:

- a) Preventie
Basisondersteuning van de scholen voldoet minimaal aan de basiskwaliteit conform de norm van de onderwijsinspectie, aan criteria voor gezondheid, welzijn en veiligheid
- b) Signalering
*In scholen, kinderopvang en buurten.
Verbreiding van onderwijsachterstanden en leerachterstanden met psychosociale problemen en gezinsproblemen.*
- c) Integrale (multidisciplinaire) beoordeling/weging
*Op scholen, in de gemeente, samenwerkingsverbanden/regio
Nieuwe gecombineerde en verbonden rol voor Zorgteams en Centra voor Jeugd en Gezin*
- d) Arrangeren (denken in ondersteuning en hulp)
*Voor kinderen, gezinnen en leerkrachten
Werkwijzen met simpele procedures
Criteria liggen in de (ondersteunings)behoeften*
- e) Arrangementen bieden
*Integraal ondersteuningsarrangement
Interventies, tussenvoorzieningen, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, jeugdhulpverlening, opvoedingsondersteuning etc.*

Dit betekent zowel verbetering in processen als in opbrengsten. Positieve uitkomsten van de samenwerking en afstemming voor jeugdigen moeten zichtbaar worden in maatschappelijke resultaten:

⁶ Uit het rapport “Combinaties van zorg bij jeugdigen – Deel 1 Analyse 8 regelingen” (samenhang en uitsluitingen van regelingen) van B&A Consulting BV.

- Meer jongeren behalen een startkwalificatie
- Meer jongeren verwerven duurzaam een inkomen uit arbeid
- Meer jongeren participeren actief in de samenleving

Deze uitkomsten zijn alleen haalbaar als voorzieningen voor jeugd en onderwijs structureel en doelgericht samenwerken.

3.5 Verantwoordelijkheden

Wederzijdse verwachtingen en duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden spelen voor het welslagen van de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorginstellingen een belangrijke rol. De ministeries van OCW en VWS geven in een handreiking aan wat scholen, ketenpartners, gemeenten en professionals van elkaar mogen verwachten. In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt wat van de ouders/jeugdige, scholen, ketenpartners/professionals en gemeenten wordt verwacht om de samenwerking tot een succes te maken. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wie op welk onderdeel leidend is en wie welke verantwoordelijkheden draagt in de afstemming en samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartners. Het stroomschema zoals afgebeeld in hoofdstuk 1.2 is hiervan een visualisatie.

3.5.1 Wat verwachten we van ouders/verzorgers en jeugdigen?

De eerste verantwoordelijkheid voor opvoeden en opgroeien ligt bij de ouders/verzorgers en jeugdige zelf. Zij moeten er in de eerste plaats voor zorgen dat kinderen/jeugdigen goed kunnen opgroeien. Ouders en voogden moeten het kind/de jeugdige (bege)leiden in de uitoefening van zijn/haar verantwoordelijkheden op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind/de jeugdige.⁷ Daarom verwachten we van ouders optimale betrokkenheid, ook in geval er zorgen zijn over de ontwikkeling van hun kind(eren)/jeugdigen.

3.5.2 Wat verwachten we van scholen (schoolbesturen)?

- Het uitgaan van de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige en zijn gezin;
- Het behouden en verbreden van de opgebouwde kennis en expertise;
- Het zorgen voor voldoende professionele ruimte en collegiale steun;
- Het ontwikkelen van en werken volgens kwaliteitsnormen, met een voortdurende aandacht voor kwaliteitsverbetering
- Zorgen voor ondersteuning die school/thuis nabij georganiseerd is
- Het ondersteunen van professionals in deze nieuwe manier van werken door kennisontwikkeling en vaardigheidstraining;
- Vroegtijdig signaleren van de ondersteuningsbehoefte van leerlingen
- Expertise van partners binnen en buiten de school inschakelen
- Het structureel en beleidsmatig aandacht hebben voor preventie en het versterken van de eigen kracht en de zelfredzaamheid van kinderen en gezinnen;
- Voldoende capaciteit in personele en financiële zin, heldere verantwoordingssystematiek en simpele toegang tot extra ondersteuning, SBO en SO.

3.5.3 Wat verwachten we van ketenpartners

- Het structureel en beleidsmatig aandacht hebben voor opvoeden en opgroeien;
- Het structureel en beleidsmatig aandacht hebben voor preventie en het versterken van de eigen kracht en de zelfredzaamheid van kinderen en gezinnen;
- Het voortdurend aandacht hebben voor de veiligheid van jeugdige en gezin;
- Het ondersteunen van hun professionals in deze nieuwe manier van werken door kennisontwikkeling en vaardigheidstraining;
- Het behouden en verbreden van de opgebouwde kennis en expertise;
- Duidelijke inhoudelijke en financiële afbakening tussen preventie, eerstelijnszorg en tweedelijnszorg;
- Voldoende capaciteit in personele en financiële zin, heldere verantwoordingssystematiek en simpele toegang tot zorg (indicatiestelling);
- Het zorgen voor voldoende professionele ruimte en collegiale steun;
- Het hebben van de professionele regie (samenwerkingsafspraken, coördinatie en afstemming);
- Het ontwikkelen van en werken volgens kwaliteitsnormen, met een voortdurende aandacht voor kwaliteitsverbetering.

⁷ Gebaseerd op het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind.

3.5.4 Wat verwachten we van professionals⁸?

- Professionals die zich onafhankelijk zijn of zich onafhankelijk kunnen opstellen ten opzichte van de school, gemeente en ketenpartners;
- Professionals die de eigen kracht van het gezin, de jeugdige, en het sociale netwerk daaromheen, voorop stellen;
- Professionals die bekend zijn met en vertrouwen hebben van kind en gezin;
- Professionals die werken vanuit een gemeenschappelijk doel en een gedeelde pedagogische opdracht;
- Professionals met een generalistische blik en kennis over opvoeden en opgroeien;
- Professionals met een sterk ontwikkeld vermogen tot signaleren van vragen en mogelijke risico's;
- Professionals die vertrouwen hebben in de oordeelsvorming van hun collega's;
- Professionals met een gevarieerd handelingsrepertoire;
- Professionals met een uitgebreid, solide en professioneel netwerk, die dat respectvol weten te verbinden aan het netwerk van degenen die hulp en ondersteuning nodig hebben.

3.5.5 Wat verwachten we van gemeenten?

- Het regisseren van de ontwikkeling om zo veel mogelijk de ondersteuning en zorg school- en thuisnabij te geven en waar nodig zorg te dragen voor adequate doorverwijzing op grond van behoeften vanuit de jeugdige en zijn gezin;
- Het verbinden van de visie met het beleid en de praktijk: het versterken van de ondersteuning in het dagelijkse leven;
- Het waar mogelijk verbinden van de verschillende transities met elkaar en met bestaand beleid: ondersteuningsstructuren binnen de scholen, WMO, jeugdzorg, AWBZ, Participatiewet en de ontwikkeling van Passend onderwijs;
- Het verbinden van de gedecentraliseerde jeugdzorg met de integrale jeugdgezondheidszorg;
- Het verminderen van het aantal sturende en regisserende actoren: plaatselijke regie op de jeugdketen;
- Het maken van heldere afspraken met alle samenwerkingspartners over financiering en verantwoording;
- Het adequaat afwegen van wat lokaal wel en niet kan worden geboden aan zorg voor de jeugd;
- Het maken van (bovenlokale) samenwerkingsafspraken met zorgaanbieders over de benodigde inzet van zorg;
- Het ruimte geven om - onder beding van kwaliteit - identiteitsgebonden zorg en ondersteuning in te zetten;
- Het ontwikkelen van een goede methodiek om proces, resultaten en effecten in beeld te brengen, en te beoordelen of de beoogde doelstelling wordt bereikt.

3.5.6 Rolverdeling

De VO-Raad, PO-Raad en VNG hebben in samenspraak met de ministeries van OCW en VWS het initiatief genomen een om een handreiking te ontwikkelen die zowel gemeenten als schoolbesturen (verenigd in de samenwerkingsverbanden) ondersteunt bij de invoering van passend onderwijs. In de handreiking zijn de thema's waarop gemeenten en schoolbesturen elkaar (kunnen) treffen, samengevat. In het schema op pagina 17 wordt duidelijk welke thema's primair bij één van de partners liggen en welke thema's op het snijvlak van de partners liggen.

De invulling van de samenwerkingsagenda is maatwerk per regio en maatwerk per gemeente. De agenda evolueert. Dat wil zeggen dat agendapunten afhankelijk van de omstandigheden in de regio en de afzonderlijke gemeenten prioriteit krijgen, aan de agenda worden toegevoegd of worden geschrapt. De samenwerkingsagenda wordt in onderling overleg opgesteld, lokaal en regionaal en begint bij het wettelijk op overeenstemming gericht overleg over de ondersteuningsplannen en de plannen rondom zorg voor jeugd. In het schema "rolverdeling passend verbinden" wordt de rolverdeling samengevat weergegeven.

⁸ Onder professionals wordt verstaan: personen met expertise/gespecialiseerde kennis die nodig is voor de professionele uitoefening van hun beroep. In dit geval gaat het om mensen die werkzaam zijn in de omgeving van het kind en het gezin.

Schema 2): “Rolverdeling passend verbinden”.

GEMEENTEN	SAMENWERKINGSAGENDA JEUGD-ONDERWIJS-ZORG	SCHOOLBESTUREN
Leerplicht	samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor jeugd: • Preventie • Signalering • Beoordeling • Toewijzing • Ondersteuning/hulpaanbod	samenwerkingsverband PO en VO beschreven in ondersteuningsplan:
onderwijshuisvesting	overgangen voorschools – PO – VO – MBO	Dekkend aanbod van basis- en extra ondersteuning
leerlingenvervoer	consequenties passend onderwijs voor leerlingenvervoer	Verdeling, besteding en toewijzing van middelen voor ondersteuning
onderwijsachterstanden	consequenties passend onderwijs voor onderwijshuisvesting	Procedure en criteria voor toelaatbaarheid (V)SO en SBO
preventief jeugdbeleid	tegengaan van voortijdig schoolverlaten en aanpak thuiszitters	Plaatsing en terugplaatsing
jeugdgezondheidszorg	aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt V(S)O en MBO	Beoogde en bereikte kwantitatieve en kwalitatieve resultaten
WMO functies		Informerende ouders
Na decentralisatie jeugdzorg: • Jeugdhulp • Toegang tot kinderscherming en jeugdreclassering		Ondersteuningsplannen PO en VO afstemmen

4) Vormgeving regionale samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en zorgpartners in de Drechtsteden

4.1 Regionaal bestuurlijk platform: samenwerkingsagenda passend verbinden.

In eerdere hoofdstukken is al stilgestaan bij de wens om de regionale samenwerking tussen onderwijs en gemeenten in de Drechtsteden verder vorm te geven en een kader vast te stellen waarbinnen er afspraken worden gemaakt. Hierover is van gedachten gewisseld met:

- de deelnemers aan het voorbereidingsplatform (tactisch/operationeel)
- besturen van de samenwerkingsverbanden in de Drechtsteden (strategisch)
- wethouders (bestuurlijk/strategisch)
- ambtenaren (tactisch/operationeel)
- deelnemers aan Lokale Educatieve Agenda's (LEA overleggen) en Op Overeenstemming Gerichte Overleggen (OOGO's) in de Drechtsteden.

Er is behoefte aan afstemming en samenwerking op zowel bestuurlijk/strategisch niveau als op tactisch operationeel niveau. Het vergelijk kan worden getrokken met de lokale OOGO en LEA setting. Het OOGO is de overlegtafel waar bestuurders met beslissingsbevoegdheid aanschuiven. Het LEA is het inhoudelijk overleg over een aantal thema's waar gemeenten en onderwijs (en andere partners) een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor voelen en dragen. Er wordt meerwaarde gezien in het concept van een regionaal platform waar onderwijs en gemeenten – en andere partners op afroep – afspraken met elkaar maken. Meerwaarde wordt vooral gezien in één tafel waar de thema's worden besproken die de verbinding tussen onderwijs en zorg voor jeugdigen betreffen. De volgende uitgangspunten voor regionale afstemming/samenwerking en een regionaal platform passend verbinden zijn benoemd:

- De agenda van het regionaal platform passend verbinden komt niet in plaats van de Lokale Educatieve Agenda's maar moet daarop een aanvulling vormen.
- Duidelijk moet zijn wie welke rol heeft en wie waarin leidend is in een regionaal platform passend verbinden
- Naast bestuurlijke afspraken is ook commitment bij uitvoerders van groot belang.
- Het kader waarbinnen afspraken gemaakt worden moet duidelijk zijn.
- Begin klein (met een aantal onderwerpen) en breid de agenda op basis van inhoudelijke meerwaarde met thema's uit. Start met de bespreking van de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de plannen rondom zorg voor jeugd van de gemeenten.
- Werk met een aantal zetels en een vaste kern van bestuurders/ vertegenwoordigers van onderwijs en gemeenten, maar bied daarbij de mogelijkheid om op inhoudelijke expertise mensen te laten aanhaken.
- De deelnemers van het regionaal platform zitten met mandaat aan tafel en maken afspraken op hoofdlijnen.
- Het regionaal platform beperkt zich tot de grenzen van de Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht) en die van de samenwerkingsverbanden PO en VO van de Drechtsteden (zie paragraaf 1.3.2)
- Er moet op termijn aandacht zijn voor de betrokkenheid van kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en buitenschoolse opvang op de agenda van het regionaal platform
- Het is van belang regelmatig te evalueren of we met elkaar de goede dingen doen, of afspraken worden nagekomen en of gezamenlijke doelstellingen worden bereikt. Er moeten evaluatiemomenten worden ingebouwd

De samenwerkingsagenda wordt in belangrijke mate bepaald door de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de consequenties daarvan voor het gemeentelijk beleid en door het beleid van de gemeenten ten aanzien van de Nieuwe Jeugdwet en de effecten daarvan op de plannen van de samenwerkingsverbanden.

In de Wet Passend Onderwijs is de verplichting opgenomen voor samenwerkingsverbanden PO en VO en gemeenten om te komen tot een procedure voor het op overeenstemming gericht overleg. Omdat de samenwerkingsverbanden in de Drechtsteden met meerdere gemeenten zaken moeten doen ligt het voor de hand deze procedure regionaal vast te leggen. Vanuit de Jeugdwet worden gemeenten verplicht overleg te voeren met de samenwerkingsverbanden over de plannen rondom zorg voor jeugd. Gezien de regionale samenwerking in het kader van de transitie jeugdzorg is de wens om dit overleg inclusief de gemeente Dordrecht en de Dordtse samenwerkingsverbanden vorm te geven.

Voorgesteld wordt na vaststelling van de “Kadernotitie passend verbinden van onderwijs en zorg voor jeugd in de Drechtsteden” de procedure uit te werken en vast te stellen voor een regionale samenwerkingsagenda.

Voorgesteld wordt het in 2013 het OOGO over de concept ondersteuningsplannen met de samenwerkingsverbanden PO en VO met scholen in Alblasterdam, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht regionaal te voeren en het OOGO met de samenwerkingsverbanden PO en VO in Dordrecht nog apart gezien de verschillende fasen waarin de juridische vormgeving van de nieuwe samenwerkingsverbanden en de totstandkoming van de concept ondersteuningsplannen zich bevinden.

De ontwikkeling van de ondersteuningsplannen gaat in de regio redelijk gelijk op. Met uitzondering van het samenwerkingsverband voor VO in Dordrecht is de verwachting dat de eerste concepten ambtelijk in juni/juli 2013 besproken kunnen worden. De ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden worden formeel gezien opgesteld voor een periode van 4 jaar. In praktijk wordt het een minder statisch document geven de samenwerkingsverbanden in de Drechtsteden aan. Het OOGO zou formeel slechts één keer per vier jaar gevoerd hoeven worden, namelijk het moment waarop burgemeester en wethouders van de gemeenten (in casu de wethouders onderwijs van de gemeenten) met de samenwerkingsverbanden overleg voeren over het ondersteuningsplan. In praktijk (zie schema 3) gaat daar een langduriger proces van samenwerking en overleg aan vooraf en is het OOGO de formele afronding daarvan.

Door toevoeging door het rijk van een aantal verplichte thema's zoals voor- en vroegschoolse educatie, doorlopende leerlijnen en het tegengaan van segregatie is het OOGO in veel gemeenten uitgebreid naar een lokale educatieve agenda. Passend onderwijs vraagt om opschaling van die lokale agenda's naar een regionaal niveau. Belangrijkste aanleiding is de schaalgrootte van de samenwerkingsverbanden die met meer gemeenten zaken moeten doen.

In paragraaf 3.5.6. is stilgestaan bij de verschillende thema's die onderdeel kunnen uitmaken van een regionale samenwerkingsagenda. Voorgesteld wordt in de Drechtsteden in 2013 te starten met de bespreking van de ondersteuningsplannen van de 5 samenwerkingsverbanden in oprichting die onze regio rijk is en om zoals hierboven aangegeven de procedure voor de regionale samenwerkingsagenda verder uit te werken en vast te stellen. In bijlage 1: “Thema's voor een regionale samenwerkingsagenda” wordt uitgebreider stilgestaan bij de inhoudelijke thema's die door de partners zijn benoemd die op regionaal niveau al besproken worden of in de toekomst besproken moeten/kunnen worden. In het schema op de volgende pagina wordt uiteengezet welke mogelijke bespreekpunten er zijn vanuit het gemeentelijk beleid ten aanzien van de verschillende onderdelen uit het ondersteuningsplan van de samenwerkingsverbanden⁹. Vervolgens wordt kort stilgestaan bij het vraagstuk op welke schaal er afspraken gemaakt moeten worden: lokaal, bovenlokaal of regionaal.

In hoofdstuk twee van deze notitie is beschreven binnen welk wettelijk kader het regionaal platform passend verbinden kan worden ingericht. De regionaal projectleider komt met een uitgewerkt voorstel uit ten aanzien van een “Regionaal bestuurlijk platform passend verbinden” binnen de kaders die geschetst zijn in deze notitie. De uitwerking hiervan vindt plaats in de periode juni – september 2013.

⁹ Uit de handreiking “De verbinding Passend onderwijs en zorg voor jeugd” van de VO Raad, PO Raad en VNG.

Schema 3) “Bespreekpunten ondersteuningsplannen vanuit gemeentelijk beleid”

Onderdelen ondersteuningsplan	Mogelijke bespreekpunten vanuit gemeentelijk beleid
De manier waarop een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen scholen wordt georganiseerd	• Is er een dekkend onderwijsaanbod? Zijn er thuiszitters? Is er veel grensverkeer? • Welke hulp in en om de school is gewenst? (jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk) • Hoe kan het preventieve aanbod in gemeente/wijk verbonden worden met de basisondersteuning in scholen? • Hoe kan de beoordeling van signalen door het onderwijs en jeugdhulp integraal/multidisciplinair aangepakt worden? • Hoe is de aansluiting tussen de ondersteuningsstructuur in de school en de lichte en zware zorg voor jeugd? • Welke ondersteuningsarrangementen/ tussenvoorzieningen zijn er beschikbaar voor lichte hulp? • Hoe wordt de doorgaande lijn voorschools – PO – VO – MBO gewaarborgd? • Wat zijn de verwachte consequenties voor onderwijshuisvesting (ook tussenvoorzieningen)? • Wat zijn de verwachte consequenties voor leerlingenvervoer? • Hoe wordt de aansluiting tussen het V(S)O en de onderkant van de arbeidsmarkt versterkt?
Procedure en criteria over verdeling, besteding en toewijzing van middelen voor extra ondersteuning. Afspraken over overdracht van middelen naar SBO en SO.	• Welke middelen kunnen worden ingezet voor basisondersteuning/preventieve zorg in en om de school? (bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg) • Welke middelen kunnen worden ingezet voor lichte hulp en ondersteuning? (bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk) • Zijn er middelen voor projecten en experimenten met betrekking tot afstemming onderwijs en jeugdhulp?
Procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs. Procedure en beleid voor terugplaatsing en overplaatsing naar basisonderwijs en voortgezet onderwijs.	• Wat zijn de gevolgen van deze procedures? Zijn er thuiszitters? • Welke koppeling is er met procedures voor toewijzen van opvoed- en opgroei-ondersteuning? • Hoe wordt afgestemd met het toewijzen van lichte en zwaardere jeugdhulp? • Hoe kan een integrale toewijzing van ondersteuning en hulp worden georganiseerd?
Beoogde en bereikte kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.	• Wat zijn de beoogde kwantitatieve en kwalitatieve resultaten (bijvoorbeeld met betrekking tot thuiszitters, voortijdig schoolverlaters, startkwalificaties, instroom in de Wajong etc.)? • Wat zijn de beoogde kwantitatieve en kwalitatieve resultaten met betrekking tot zorg voor jeugd? • Welke lokale en regionale kengetallen zijn beschikbaar? • Wat zijn streefcijfers?
De manier waarop ouders worden geïnformeerd over de voorzieningen voor extra ondersteuning in het samenwerkingsverband	• Hoe kan de informatievoorziening worden afgestemd met de gemeentelijke voorzieningen (CJG, WMO loket, etc.) • Welke afspraken worden gemaakt om op casusniveau de verplichte afstemming vorm te geven tussen onderwijs en zorginstellingen en hoe worden ouders hierbij betrokken? • Hoe maken onderwijs en zorg- en welzijnspartners de behoeften van jeugdigen en ouders leidend?

4.2 Lokaal, bovenlokaal of regionaal?

Gemeenten en onderwijs zijn verplicht op overeenstemming gericht overleg te voeren over onderwijshuisvesting. Dit verplichte overleg wordt op basis van de Wet Passend Onderwijs en de (Concept) nieuwe Jeugdwet uitgebreid met passend onderwijs en de transitie jeugdzorg. In veel gemeenten staan passend onderwijs en het centrum voor jeugd en gezin al op de agenda. In deze notitie werd eerder al aangegeven dat het door de schaalgrootte van de samenwerkingsverbanden voor de hand ligt om een aantal onderwerpen niet op de lokale, maar een regionale educatieve agenda te plaatsen.

Ondanks de schaalvergroting van de samenwerkingsverbanden is er op dit moment nog geen dekkend onderwijscontinuüm. De VO Raad, PO Raad en VNG geven hierover aan:

- sommige specialistische voorzieningen hebben een dusdanig specifieke doelgroep dat zij enerzijds een groter voedingsgebied kunnen bedienen, maar dat anderzijds ook nodig hebben om de kwaliteit van hun aanbod te kunnen garanderen;
- Hetzelfde geldt voor sommige vormen van jeugdhulp waarvoor regionale afstemming gewenst en nodig is;
- Regionaal moet worden afgestemd welke speciale voorzieningen er nodig zijn, wat de omvang van de populatie is en hoe in de regio de voorzieningen zo goed mogelijk kunnen worden gespreid, zodat er voldoende plaatsen beschikbaar zijn en de bereikbaarheid zo optimaal mogelijk is met behoud van kwaliteit
- Iedere verandering in onderwijsaanbod heeft invloed op leerlingenstromen en daarmee consequenties voor bekostiging van onderwijsondersteuning en leerlingenvervoer
- Samenwerking tussen regulier onderwijs en speciaal onderwijs leidt tot meer maatwerk in de vorm van arrangementen. Ook deze ontwikkelingen hebben invloed op de leerlingenstromen

In het vervolgproces moeten gemeenten en samenwerkingsverbanden gezamenlijk afspreken hoe zij het overleg willen vormgeven. De Wet Passend Onderwijs bevat een verplichting voor gemeenten en onderwijs om tot een procedure te komen. Door vaststelling van deze kadernotitie worden de gezamenlijke visie, doelstellingen en uitgangspunten vastgelegd en binnen die kaders kan de procedure voor het OOGO over de ondersteuningsplannen en plannen rondom de transitie jeugdzorg verder worden uitgewerkt en ter besluitvorming worden voorgelegd aan gemeenten en samenwerkingsverbanden.

Voorgesteld wordt om de bestuursvoorzitters van de samenwerkingsverbanden en de regionaal portefeuillehouder jeugd - Michiel van der Vlies - de opdracht te geven om met een uitgewerkt voorstel te komen ten aanzien van de procedure voor het OOGO over de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de plannen rondom de transitie jeugdzorg in de Drechtsteden waarin de volgende zaken aan bod komen:

De belangrijkste kengetallen (achtergrond):

- De lokale en regionale kengetallen met betrekking tot passend onderwijs (thuiszitters, onderwijskwaliteit, toewijzing extra ondersteuning, leerlingenvervoer etc.)
- Relevante kengetallen met betrekking tot jeugd(zorg)
- Inzicht financiële situatie van de samenwerkingsverbanden (verevening)
- Inzicht financiële mogelijkheden van de gemeente(n)
- Inzicht beschikbaarheid financiële middelen van provincie met betrekking tot jeugdhulp en onderwijs

Inhoudelijke agenda (waar hebben we het over):

- Inzicht in welke agendapunten lokaal en welke regionaal worden opgepakt
- Inzicht in projecten en experimenten die er in de regio lopen over de verbinding onderwijs en zorg voor jeugd en op welke wijze de opbrengsten bijdragen aan de gezamenlijke agenda

Inrichting overlegstructuur (hoe doen we dat):

- 1) Inzicht in regionale overlegstructuur inhoudelijk en bestuurlijk
- 2) Inzicht in deelnemers aan het inhoudelijk en bestuurlijk overleg
- 3) Inzicht in benodigd mandaat van de deelnemers aan het bestuurlijk overleg

5) Het Proces

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de processtappen beschreven die in de regio moeten worden gezet bij de vormgeving van de regionale samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en zorgpartners in de Drechtsteden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de vormgeving van het bestuurlijk platform passend verbinden en de inhoudelijke verbinding tussen onderwijs en zorg voor jeugdigen in de Drechtsteden.

5.2 Processtappen

ALGEMEEN	
Onderwerp	tijndindicatie
<i>bespreking concept kadernotitie met de bestuursvoorzitters van de samenwerkingsverbanden</i>	<i>21 februari 2013</i>
<i>bespreking concept kadernotitie in het portefeuillehoudersoverleg sociaal van de Drechtsteden</i>	<i>2 april 2013</i>
<i>bespreking concept kadernotitie partners</i>	<i>22 februari – 29 april</i>
<i>Opstellen definitieve versie van de kadernotitie</i>	<i>22 februari – 14 april</i>
<i>Bespreken kadernotitie PFO Sociaal</i>	<i>2 juli 2013</i>
<i>Besluitvorming kadernotitie lokale colleges</i>	<i>2 juli – 31 september 2013</i>
<i>Besluitvorming kadernotitie/ plan van aanpak SWV's (principebesluit huidige samenwerkingsverbanden)</i>	<i>April – juni 2013</i>
<i>Besluitvorming kadernotitie/ plan van aanpak zorgpartners</i>	<i>Juni – juli 2013</i>
<i>Startbijeenkomst Drechtsteden:</i> - Ondertekening kadernota - Rol en taakverdeling (schetsen kader) - Informatievoorziening	<i>16 oktober 2013</i>
<i>Nieuwsbrief betrokkenen over plan van aanpak</i>	<i>Oktober 2013</i>
BESPREKING CONCEPT ONDERSTEUNINGSPLANNEN SAMENWERKINGSVERBANDEN	
<i>Voorbereidende ambtelijke besprekingen ondersteuningsplannen en plannen zorg voor jeugd</i>	<i>juli – december 2013</i>
<i>Voorbereidende bestuurlijke besprekingen ondersteuningsplannen en plannen zorg voor jeugd</i>	<i>juli – december 2013</i>
<i>Ambtelijke bespreking concept ondersteuningsplannen SWV PO en VO Drechtsteden</i>	<i>december 2013</i>
<i>Bestuurlijke bespreking concept ondersteuningsplannen SWV PO en VO Drechtsteden</i>	<i>december 2013</i>
<i>Ambtelijke bespreking concept ondersteuningsplan SVW PO Dordrecht</i>	<i>december 2013</i>
<i>Ambtelijke bespreking concept ondersteuningsplan SWV VO Dordrecht</i>	<i>december 2013</i>
<i>Bestuurlijke bespreking concept ondersteuningsplan SWV PO Dordrecht</i>	<i>januari/februari 2014</i>
<i>Bestuurlijke bespreking concept ondersteuningsplan SWV VO Dordrecht</i>	<i>januari/februari 2014</i>
VORMGEVING BESTUURLIJK PLATFORM PASSEND VERBINDEN	
<i>Praktische/ verdere uitwerking regionaal platform op basis van schema 3) Bespreekpunten ondersteuningsplannen vanuit gemeentelijk beleid.</i>	<i>Juni – september 2013</i>
<i>Besluitvorming Regionaal Platform/ samenwerkingsagenda</i>	<i>September – oktober 2013</i>
<i>Implementatie Regionaal Platform/ samenwerkingsagenda</i>	<i>oktober – december 2013</i>
<i>Nieuwsbrief betrokkenen over regionaal platform/samenwerkingsagenda</i>	<i>december 2013</i>
<i>Eerste evaluatiemoment Regionaal Platform/ samenwerkingsagenda</i>	<i>juni 2014</i>
INHOUDELIJKE VERBINDING PASSEND ONDERWIJS EN ZORG VOOR JEUGDIGEN	
<i>Uitwerken en implementeren inhoudelijke ideeën “passend onderwijs en zorg voor jeugd verbonden” (inclusief verbinding met provinciale pilots in het kader van zorg voor jeugd)</i>	<i>September – december 2013</i>
<i>Eerste balans opmaken praktijkvoorbeelden en pilots</i>	<i>April – mei 2014</i>
<i>Nieuwsbrief betrokkenen over inhoudelijke praktijkvoorbeelden</i>	<i>April – mei 2014</i>

5.3 Communicatie

Het is van belang dat alle betrokkenen met regelmaat worden geïnformeerd over en betrokken zijn bij de stappen die worden gezet in de aansluiting tussen passend onderwijs en zorg voor jeugd. Het betreft in ieder geval:

- Vanuit het onderwijs: de besturen van de samenwerkingsverbanden, de schoolbesturen en scholen.
- Vanuit gemeenten: De Drechtraad, het Drechtstedenbestuur, gemeenteraden, colleges/ wethouders onderwijs en zorg, de ambtenaren jeugd, onderwijs en zorg (en aanpalende beleidsterreinen)
- Vanuit zorginstellingen: de besturen/directies en professionals
- Ouders (en jeugdigen)

Het is van belang dat alle betrokkenen via hun eigen kanalen een bijdrage kunnen leveren aan het proces. Om hieraan gestalte te geven worden diverse communicatiemiddelen ingezet in 2013:

- Halfjaarlijkse voortgangsrapportages voor het Drechtstedenbestuur
- Nieuwsbrieven voor alle betrokkenen op belangrijke momenten in het proces (vaststelling van de kadernota, implementatie van het regionaal platform, evaluatie van de praktijkervaringen etc.)
- Startbijeenkomst en eventueel vervolgbijeenkomst(en) en werkbijeenkomst(en) voor betrokkenen.

5.4 Financiën

In de periode juni – juli wordt inzichtelijk gemaakt hoe het huidige financiële plaatje er ten aanzien van zorg in en om de school uit ziet in de Drechtsteden. Hierbij komt aan bod:

- hoe het financiële plaatje van de samenwerkingsverbanden er op dit moment uit ziet en hoe/hoeveel er wordt ingezet voor basisondersteuning en extra ondersteuning aan kinderen
- welke bijdragen gemeenten leveren aan de zorg in en om de school (JGZ, SMW, Schoolcoach, evt. schoolbegeleiding)
- hoe we - uitgaand van het doel om de ondersteuning vanuit het onderwijs en de zorg waarvoor gemeenten nu verantwoordelijk zijn en in de nabije toekomst verantwoordelijk worden aan elkaar verbinden – de middelen aanvullend op elkaar of gecombineerd kunnen worden ingezet.

In mei/juni 2013 komt er meer duidelijkheid vanuit het rijk ten aanzien van de middelen die gemoeid zijn met de taken rondom zorg voor jeugd waarvoor gemeenten verantwoordelijk worden.

Aan de ministeries van OCW en VWS wordt in het kader van de voorlopersaanpak (eventueel) een bijdrage gevraagd voor de uitvoering van pilots en (wanneer daar regionaal afspraken over gemaakt worden) het breed uitzetten van goede praktijkvoorbeelden in de regio. De verbinding wordt gelegd met de decentralisatie van zorg voor jeugd en de provinciale pilots die in 2013 zullen gaan draaien).

5.5 Evaluatie

Veel regionale platforms bouwen een jaarlijks of tweejaarlijks evaluatiemoment in. De agenda van regionale platforms is net als die van de lokale educatieve agenda niet statisch. Het is daarom van belang voldoende evaluatiemomenten in te bouwen die zowel gericht zijn op de het regionaal platform als op de praktijkvoorbeelden en pilots. Tijdens de evaluaties komen de volgende zaken aan bod:

- Is de meerwaarde van het regionaal platform passend verbinden nog steeds duidelijk en zichtbaar?
- Is de gekozen (overleg- en uitvoerings)vorm nog steeds naar tevredenheid?
- Bespreken we de juiste thema's? Moeten er thema's bij of af?
- Zijn de gekozen activiteiten nog steeds de goede?
- Zijn de juiste partijen nog steeds betrokken? Moeten er andere partners bij?
- Zijn de beoogde doelen behaald?
- Bieden de activiteiten, praktijkvoorbeelden en pilots een meerwaarde voor jeugdigen (en hun gezin) in de regio?
- Dragen de activiteiten, praktijkvoorbeelden en pilots bij aan de inhoudelijke verbinding van onderwijs ondersteuning en zorg?
- Is er nog steeds breed draagvlak voor de gekozen activiteiten en aanpak?
- Etc.

De wijze waarop de evaluatie plaatsvindt en de frequentie ervan worden in overleg met de besturen en het voorbereidingsplatform verder uitgewerkt in een praktisch voorstel voor de totstandkoming van het regionaal platform passend verbinden.

BIJLAGE 1: Inhoudelijke thema's waarop samengewerkt kan worden

Inhoudelijke thema's die door de verschillende partners zijn benoemd die op regionaal niveau besproken zouden kunnen/moeten worden:

- *Ondersteuningsplannen samenwerkingsverbanden:* De ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden moeten worden afgestemd met de gemeenten waar scholen van de samenwerkende schoolbesturen gevestigd zijn. Gezien de leerlingenstromen in de regio richting speciaal onderwijs, VO en MBO biedt het regionaal afstemmen van deze plannen in de Drechtsteden meerwaarde.
- *Plannen rondom zorg voor jeugd*
- *Samenwerking rond jeugdvoorzieningen:* Sommige voorzieningen voor jeugd (bijvoorbeeld time-out voorzieningen) zijn goed te realiseren binnen één gemeente. Veel voorzieningen zijn alleen levensvatbaar als ze betrokken worden door jeugdigen uit meerdere gemeenten. Regionaal beleid om te komen tot een goed afgestemd stelsel van voorzieningen voor de jeugd vereist samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, betrokken instellingen en eventueel ondernemers.
- *Leerlingenstromen, onderwijsaanbod en krimp:* Regionale bespreking van (regulering van) onderwijsstromen en een actueel en coherent onderwijsaanbod in de regio zijn van belang om het hoofd te bieden aan thema's als krimp, leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting.
- *Aansluiting/ verbinding tussen ondersteuningsteams¹⁰ en CJG's.* Het gaat hierbij om de aansluiting verbinding tussen de ondersteuningsteams en CJG's wanneer een jeugdige in de woongemeente naar school gaat. Deze aansluiting is echter ook van belang wanneer de jeugdige buiten de woongemeente naar school gaat.
- *Aansluiting po/vo en vmbo/mbo:* waar de aansluiting tussen kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en onderwijs (het eerste deel van de doorlopende leerlijn tot 23 jaar) veel aandacht krijgt op lokale educatieve agenda's, is de aansluiting tussen po/vo en vmbo/mbo een onderwerp dat aandacht verdient op een regionale educatieve agenda. De eerste verantwoordelijkheid voor het realiseren van goede aansluiting ligt bij het onderwijs, maar gemeenten kunnen hierin ondersteunen.
- *Afstemming onderwijs – arbeidsmarkt:* Ook op dit thema wordt tussen gemeenten en onderwijs in de Drechtsteden al steeds intensiever samengewerkt. In het kader van het regionale Meerjaren Programma Drechtsteden wordt gekeken naar de vraag in hoeverre het onderwijs in de regio en de behoeften van de arbeidsmarkt op elkaar aansluiten. Het regionaal platform kan een tafel bieden om dit onderwerp structureel te agenderen en stil te staan bij de opbouw van de beroepskolom in de Drechtsteden. Tevens wordt de verbinding gelegd met het programma "Benutte talenten" (VSV-arbeidsmarkt) en de Participatiewet.

Op een aantal van deze onderwerpen wordt in de Drechtsteden al meer of minder intensief samengewerkt of zijn al initiatieven/pilots gestart. In het vervolgproces en bij het opstellen van een regionaal bestuurlijk platform/ samenwerkingsagenda zal hiermee nadrukkelijk de verbinding worden gelegd.

¹⁰ Voorheen werd gesproken over schoolgerelateerde of schoolgebonden zorgteams. In deze notitie wordt de benaming gebruikt die ook in de samenwerkingverbanden wordt gehanteerd: ondersteuningsteams.

BIJLAGE 2: Overzicht van gebruikte termen

AOC Raad	Brancheorganisatie Agrarische opleidingscentra
AB	Ambulante Begeleiding
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LVB	Licht Verstandelijke Beperking
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MBO Raad	Brancheorganisatie Middelbaar Beroepsonderwijs
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
PMA	Progressive Mental allignment (www.pma.nl)
PO	Primair Onderwijs
PO Raad	Brancheorganisatie Primair Onderwijs
REA	Regionale Educatieve Agenda
REC	Regionaal Expertise Centrum
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
SWV	Samenwerkingsverband passend onderwijs
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VO Raad	Brancheorganisatie Voortgezet Onderwijs
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WPO	Wet op het Primair Onderwijs
WVO	Wet op het Voortgezet Onderwijs
ZAT	(Bovenschools) Zorg Advies Team
ZWV	Zorgverzekeringswet

BIJLAGE 3: praktijkvoorbeelden

Praktijkervaringen

We willen in de Drechtsteden dat kinderen zoveel mogelijk hun ondersteuning krijgen in de eigen omgeving, in het gezin of in de groep/klas. We zijn van mening dat herstel van het gewone leven dan beter mogelijk is. Zo is er met de geïndiceerde jeugdzorgaanbieder TriviumLindenhof al ervaring opgedaan met het naar de 'voorkant' (vóór de slagboom van de indicatie) halen van gespecialiseerde zorg in de vorm van schoolcoaches op scholen voor voortgezet onderwijs.

We willen ook andere geïndiceerde expertise naar de voorkant halen. GGZ-aanbieder Yulius is op zoek naar manieren om medewerkers in het onderwijs en CJG toe te rusten en bij te staan met expertise. Gezamenlijk willen we in gesprek om te verkennen of we dit op kleine schaal kunnen uitvoeren. Ook willen we verkennen of we jeugd-LVB-expertise naar de voorkant kunnen halen.

In Zwijndrecht wordt ervaring opgedaan met de inzet van Bureau Jeugdzorg in de bovenschoolse zorgteams. De expertise van Bureau Jeugdzorg kan op die manier eerder worden ingezet (consultatief en adviserend).

Jeugdzorg op basis van verwijzing

In Dordrecht is binnen het primair onderwijs op twee locaties ervaring opgedaan met de Rots en Watertraining door TriviumLindenhof. De training heeft plaatsgevonden in twee groepen die in pedagogische zin al langere tijd moeilijk hanteerbaar waren. In de groepen zitten meerdere leerlingen die gedragsproblemen vertonen en sociaal niet voldoende vaardig zijn. Het betreft typische voorbeelden van "zeer moeilijke klassen". In plaats van individuele begeleiding is hier gekozen voor een groepsaankpak. De leerkrachten hebben de trainingen bijgewoond om hiervan te leren en de principes van de Rots en Watertraining ook in de klas/ in de lessen te kunnen toepassen. Tevens hebben er een ouderbijeenkomsten plaatsgevonden. De ouders kregen informatie en tips/handreikingen waarmee ze in de gezinssituatie aansluitend op de training aan de slag kunnen. De trainingen hebben een positief effect gehad in de groep en zijn ook door de leerkrachten en ouders als positief ervaren. (pilot jeugdzorg na verwijzing).

Edumind/ PMA Coaching (PMA staat voor Progressive Mental Allignment).

Verschillende scholen van het samenwerkingsverband VO 40.1 (28. in oprichting) hebben als in 2011 ervaringen opgedaan met zogenaamde PMA Coaching (zie www.edumind.nl) aan leerlingen met multiproblematiek. Het gaat daarbij om leerlingen met gedragsproblemen, psychische problemen als depressiviteit, faalangst, schoolangst en posttraumatische stress en een instabiele thuissituatie die weinig tot geen support biedt aan de leerling.

Het coachingstraject bestaat uit drie tot vijf gesprekken met de leerlingen met als doel de leerbelemmerende factoren te verminderen of geheel weg te nemen. PMA werkt via de taalregels van het brein. De gebruikte vraagtechniek is totaal anders dan andere methoden en baseert zich op de genoemde taalregels. PMA zoekt naar "stoorzenders" in het onderbewustzijn. Deze stoorzenders zijn de oorzaak van het onverklaarbare onredelijke gedrag van leerlingen. Op het moment dat er een angstmoment ontstaat vindt er namelijk een soort "kortsluiting" in het brein plaats. Hierdoor worden binnenkomende zintuiglijke gegevens verkeerd opgeslagen. Situaties in het heden activeren deze stoorzenders. PMA is wezenlijk om ogenschijnlijk onveranderbaar gedrag te veranderen en relaties te vergemakkelijken. De aanmelding van leerlingen gebeurt via het Zorg Advies Team. De eerste ervaringen met de trainingen in het VO zijn positief. Per augustus 2012 zijn de trainingen gecontinueerd en wordt door alle VO scholen in het samenwerkingsverband (meer of minder actief) deelgenomen.

Kanjertraining

Ook kanjertrainingen worden op kleine schaal ingezet in het primair en voortgezet onderwijs in de Drechtsteden. De Kanjertraining is bedoeld voor kinderen die thuis en/of op school "niet lekker in hun vel zitten". Het belangrijkste doel van de Kanjertraining is dat een kind positief over zichzelf en de ander leert denken. Als gevolg hiervan heeft het kind minder last van sociale stress. Ook op langere termijn is dit effect merkbaar. Kanjertrainingen zijn tevens bedoeld om pesten tegen te gaan en is onder andere een sociale vaardigheidstraining voor groepen kinderen in de leeftijd van 5 tot en met 14 jaar. Kinderen krijgen via de methode inzicht in hun eigen gedrag en dat van de groep. De ouders worden bij de trainingen betrokken.

Het blijkt dat veel kinderen na het volgen van de Kanjertraining zich beter kunnen concentreren op school en betere leerresultaten behalen. De verklaring hiervoor is eenvoudig. De Kanjertraining geeft kinderen handvatten in sociale situaties, waardoor er tijd en energie vrij komt.

De training heeft tot doel handvatten te geven in sociale situaties. Doelen van deze training zijn:

- De leerkracht wordt gerespecteerd
- Pestproblemen worden opgelost
- Leerlingen durven zichzelf te zijn
- Leerlingen voelen zich veilig
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken
- Leerlingen kunnen hun gevoelens onder woorden brengen
- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen

Met deze initiatieven willen we ervaringen opdoen in de Drechtsteden die allereerst een meerwaarde hebben voor de betreffende kinderen en gezinnen, en die anderzijds ons van waardevolle input voorzien voor de transformatie van de jeugdzorg. We willen vooral ontdekken of en zo ja hoe we door het naar de voorkant halen van expertise uit de geïndiceerde zorg, zwaardere zorg kunnen voorkomen. We nemen hierin de ondersteuningstoewijzing vanuit de WMO (per 1 januari 2013), ondersteuningstoewijzing vanuit passend onderwijs (per 1 augustus 2013) en de ondersteuningstoewijzing vanuit zorg voor jeugd (per 2015) mee.

BIJLAGE 4: Casusbeschrijving M.

In de onderstaande casus over M. wordt beschreven hoe op dit moment in praktijk processen soms vastlopen doordat de acties vanuit het onderwijs, gemeenten en zorginstellingen nog niet voldoende op elkaar zijn afgestemd. Aan de hand van dit soort casussen wordt in het voorbereidingsplatform inzichtelijk gemaakt welke lokale en welke (sub)regionale afspraken nodig zijn tussen onderwijs, gemeenten en zorginstellingen om effectiever, sneller en preventiever ondersteuning te bieden aan kinderen en ouders die hulp nodig hebben bij opgroeien, opvoeding en onderwijs.

M. is ingestroomd in de tweede klas van het VMBO. Hij volgde daarvoor Praktijkonderwijs. M. heeft een gemiddeld IQ. Hij woont bij zijn moeder, samen met zijn oudere zus, oudere broer en jongere zusje.

In de tweede klas zijn M.'s resultaten zwak. Zijn gedrag valt af en toe op, maar blijft binnen de perken. De moeder van M. verschijnt nooit op ouderavonden. De mentor probeert daarom telefonisch contact te zoeken met moeder, maar dat lukt niet. Later blijkt dat moeder onvoldoende Nederlands spreekt om iemand telefonisch te woord te staan.

M. gaat over naar de derde klas van het VMBO met een "aantekening". De bedoeling is om dan een besluit te nemen over het vervolg. Vanaf de start zijn zijn resultaten zeer zwak. M. Spijbelt, maakt geen huiswerk, zijn spullen zijn vaak niet in orde en hij lijkt zich van niemand iets aan te trekken.

Het eerste rapport (december) en zijn gedrag zijn aanleiding voor de mentor om opnieuw contact te zoeken met moeder. Telefonisch contact lukt niet. Er gaat daarom een brief naar moeder met een uitnodiging voor een gesprek op 24 januari 2013.

Moeder komt naar school en heeft een gesprek met de leerlingbegeleider en schoolmaatschappelijk werker. In dit gesprek komt naar voren dat moeder ten einde raad is. Ze heeft geen grip op het gedrag van M. en hij laat thuis hetzelfde gedrag zien als op school: hij komt afspraken niet na, zegt ja, doet nee, is opstandig, geeft grote monden, voert geen opdrachten uit, laat zich bedienen, toont geen initiatief, hangt op de bank en komt tot niets.

M. wordt na een tijdje bij het gesprek gevraagd. Hij kan geen antwoord geven op de vraag waarom hij dit gedrag laat zien. De indruk van de schoolmaatschappelijk werker en de leerlingbegeleider is dat M. niet goed in zijn vel zit, weinig wil en dat er veel boosheid in hem zit. Moeder wil graag hulp. De schoolmaatschappelijk werker legt daarop nog dezelfde dag contact met een medewerker van jeugdzorg met de vraag of versnelde aanmelding voor deze jongen mogelijk is. Dit blijkt niet te kunnen omdat hij nog niet bekend is bij jeugdzorg. De reguliere weg moet bewandeld worden. M. wordt aangemeld bij jeugdzorg en kan na negen weken (3 april 2013) terecht voor de intake en kennismaking.

Na de intake en kennismaking zal zijn dossier in het casusoverleg besproken worden, waarna besloten wordt of en welke indicatie er zal worden afgegeven. Vooraf staat vast dat er voor bijvoorbeeld intensieve gezinshulp een wachtlijst is van 6 – 8 weken. Ook voor verder psychodiagnostisch onderzoek is er een wachtlijst van 6 – 8 weken. Gerekend vanaf de intake zal de gezinshulp en/of behandeling pas starten in juli/augustus.

De leerlingbegeleider heeft via de jeugdarts in het ondersteuningsteam waar M. ook besproken is, een jeugdverpleegkundige bereid gevonden die in de tussenliggende periode in maximaal vijf gesprekken moeder vast enige ondersteuning kan bieden.